ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР!

„ҺУРАХА, ҺУРАХА, ҮШӨӨ ДАХИН ҺУРАХА“

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 206 (14226) | 1973 оной сентябриин 1, суббото | Сэн 2 мүнгэн

1973 - 1974 онуудай һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан, хүндэтэ багшанар; һурагшад, таанарые үнэн зүрхэнһөө амаршалаад, түрэл Коммунис партиингаа этигэл найдабариие бэелүүлэн, амжалта түйлан хүдэлхыетнай, һайнаар һурахыетнай хүсэнэб.

Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр С. С. Дмитриев.

САГАЙ ЯБАСАҺАА БҮ ТАҺАРАЯ

ЭХЭ ОРОНОЙМНАЙ политическэ, ажалай айхабтар дэбжэлтын оршон байхада 1973—1974 онуудай һуралсалай жэл эхилжэ бай... Коммунизм байгуулгын ... хэрэгтэ совет арад тон ... амжалтануудые туйлана. Совет багшанар бүхы арадаа нэгэ хуби һэн тула ...дай гэгээрэлые хүгжөөхэ ...аа КПСС-эй XXIV съезд... табиһан зорилтые гүй... бэелүүлхын тула эршэм... тэмсэжэ байна.

...һүүлэй үедэ КПСС-эй ЦК, ...СР-эй Министрнүүдэй Со... арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ талаар хэ... тогтоол баталан абаа. ...тоодо хүдөөгэй ... эрдэмэй һургуулиин ...мэриин арга боломжонуудые саашадань һайжаруулха тухай тогтоол оролсо...

Тиихэдэ «Арадай гэгээрэл ... ССР Союзай ба союзна республиканудай хуули ...ха гол дүримүүд», мүн ...СР-эй Верховно Соведэй ...аадахи сесси дээрэ аб... «СССР-тэхи юрэнхы ...мэй дунда, техническэ ...жэл олгодог тусхай ...ба дээдэ һуралсалые ...шадань һайжаруулгын ...нүүд болон хэмжээнүүд ...» гэһэн тогтоол XXIV ...дын арадай гэгээрэл ту...

шаа хараалһан түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ шэнэ ехэ алхам боложо үгэхэ юм.

Республикын аймагуудта боложо үнгэрһэн августын зүблөөнүүд дээрэ багшанар залуушуулай бүгэдэ нийтын дунда һуралсал бэелүүлхэ тухай, ном зааха арга боломжые һайжаруулха тухай, һурагшадай эрдэм мэдэсын шанарые дээшэлүүлхэ тухай, эдиршүүлэй хүмүүжүүлгые хурсадхаха тухай хөөрэлдөөн болоо.

РЕСПУБЛИКА ДОТОРНАЙ һайнаар хүдэлдэг багшанар, коллективүүд олон. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагай Ноёхоной дунда һургуули (директорынь Д. Е. Найданов) XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозтой хамта бүгэдэ нийтын дунда һуралсалые бэелүүлхэ асуудалые хамта шиидхэдэг. Тэрэ һургуулиин олон багшанар нэгэшье һурагшаяа хоёрдохи жэлдэнь һуулгадаггүй.

Захааминай аймагай Михайловкын дунда һургуули газаа талаһаа харахада үзэмжэгүйшэг хуушан модон байшантай юм. Зүгөөр бооронь алхажа ороходош, энэ байшан соо өөрынгөө хэжэ байһан юумэндэ дуратай хүнүүд хүдэлдэг гэжэ ойлгохоор. Һургуулиин коллектив даажа абаһан зорилгоёо һайнаар ойлгодог. Тэрэ һургуулида һурагшые нэгэ класстань дахин һуулгадаг ушар үзэгдэхэеэ болинхой. Мүн журам муутай гү, али һургуулияа орхидог һурагша байхагүй. Бүхы һурагшад номоо ханалгатайгаар үзэдэг, нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдэй дүн шэнжэлжэ үзэхэдэ, тэрэ һургуулида анхандаа 1-дэхи класста ороһон үхибүүд булта саг соогоо найман класс дүүргэжэ гараад, тэндээ гү, али түсхай дунда һургуулида һурадаг болонхой гэжэ элирээ.

Һуралсалай шанар дээшэлүүлхын тула коллектив ехэ юумэ хээ. Нэн түрүүн бүхы предмедэй һайн кабинет бии болгоо. Ажалай һуралсал һайнаар ябуулагдана. Һургуули шадарай һуралсал-туршалгын һайн участок, баян саад бии. Ахамад классуудай һурагшад өөрынгөө колхозой үйлэдбэриин ажалда дуратайгаар хабаадалсадаг. Тэрэ һургуулида 10 жэлэй туршада механизаторнууд бэлдэгдэнэ. Һүүлэй гурбан жэлдэ Михайловкын дунда һургуули дүүргэгшэдэй дундаһаа 49 хүн түрэл колхоздоо механизатораар хүдэлхэеэ үлэһэн байна.

Юрэдөө, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша В. С. Поповагай толгойлдог Михайловкын дунда һургуулиин коллектив урдаа табигдаһан шэнэ зорилгонуудые бэелүүлхээр шиидэнхэй.

Кабанскын, Баргажанай-Адагай, Мухар-Шэбэрэй, дунда, Сосново-Борско (Загарай), Бэшүүрэй, Зэлтэрын (Зэдэ) найман жэлэй һургуулинуудта коммунис хүмүүжүүлгын, һуралсалай асуудал һайнаар шиидхэгдэнэ.

ГЭБЭШЬЕ ЭНЭ талаар дутуу дундашье юумэн бии даа. Зарим аймагуудта багшанарай түрүү дүй дүршэл мууса тараагдана. Тиимэ газарта бүгэдэ нийтын дунда һуралсал бэелүүлхэнь бэрхэтэй юм ааб даа.

Жэшээнь, Ахын аймагта найман жэлэй саана нэгэдэхи класста ороһон мянган хүүгэдые абажа харабал, 1973 ондо оройдоол 679 хүниинь наймадахиие дүүргэѐ. Бэшэниинь хаанаб? Энэ асуудалда хэн харюусахаб? Холодоо найраад байнгүй, Ахын аймагай арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд тодорхой хэмжээ абаха бээ гэжэ найдая.

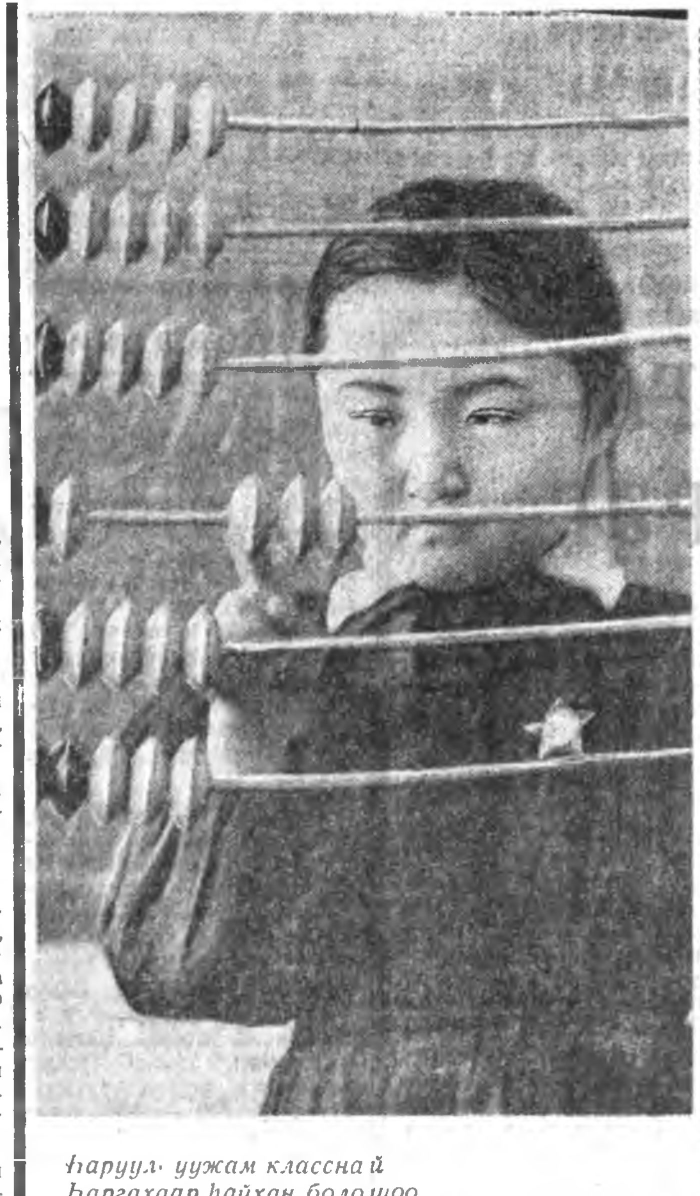
Мүн лэ иимэрхүү байдал Баунтын, Хориин, Хяагтын, Зэдын аймагуудта үзэгдэнэ.

Яахадаа иимэрхүү юумэн болоноб? Яахадааб гэхэдэ, һуража байһан үхибүүд һургуулияа хаяжа, ажалда гү, али ГПТУ-да ороно. Зарим нэгэ класста хоёрдохи жэлдээ һурана.

Нёдондо һуралсалай жэлэй үедэ республикын һургуулинуудай 1—8-дахи классуудһаа 398 хүн ГПТУ-да, 184 һурагша үдэшын һургуулида ороо. 401 һурагша мэдэгдээгүй шалтагаанаар һургуулияа хаяа. Эгээл олониинь Баргажанай, Захааминай, Хяагтын, Кабанскын аймагуудта, Улаан-Үдын Железнодорожно райондо тудана.

Харин Хяагтын-Адагай дунда һургуулиин 18 һурагша нёдондо һургуулияа хаяһан байха юм. Тиихэдэнь һургуулиин директор А. Ц. Банзаракцаев бүгэдэ нийтын һуралсалай хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһые мэдэхэгүй юм!

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

Һаруул уужам класснай
Һаргахаар һайхан болошоо.
Шабартай муухай гуталтай һаа.
Шагаахаар бэшэл даа энэ руу.
Нобшорхо залхуурхые мэдэнгүй,
Номоо һайнаар үзэхэб даа.
Абынгаа нэрые нэрлүүлэн,
Аргагүй һайнаар һурах абди.

С. БАЛДУЕВАЙ фотоэтюд.

СОВЕТ-ВЬЕТНАМ ХАНИ БАРИСААНАЙ НЕДЕЛИ

Вьетнамай Демократическа Республикын тогтоогдоһоор 28 жэлэй ойдо зорюулагдаһан, Совет-вьетнам хани барисаанай недели манай орон дотор эхилээ.

Олониитын түлөөлэгшэдэй баярай сутлаанууд, совет-вьетнам хани барисаанай үдэшэнүүд ба митингнууд Москвада, Волгоградта, Брестдэ, Одессэдэ, бусад городуудта болоно. Совет хүнүүд үгэ хэлэхэдээ, Вьетнамдахи дайе болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай Парижай хэлсээе хэлбэришэгүй дүүргэхэ гэһэн ДРВ-гэй, Урда Вьетнамай Республикын правительствануудай үнэн зүб эрилтэнүүдые бүри дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Советскэ Союзай ажалшад Вьетнамай патриодуудтай хододоо нэгэ һаналтай байдаг байһан, байнашье гэжэ үгэ хэлэгшэд тусхайлан тэмдэглэнэ.

(ТАСС).

„Молния-1“ ниидхүүлэгдээ

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Алас холын телефонно-телеграфна радио холбооной түхеэрэлгэнүүдые ашаглахада, тэрэшэлэн Холын хойто зүгэй, Сибириин, Алас-Дурнын ба Дунда Азиин районуудтахи «Орбитын» пунктнуудта СССР-эй Түбэй телевидениин программануудые дамжуулха зорилготой «Молния-1» гэжэ хэлхеэ холбооной ээлжээтэ хэмэл одон 1973 оной августын 30-да Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

БҮХЫ ЮУМЭНЬ БЭЛЭН

«Гонзогоршье хоолос газарта унагаахагүй, монсогоршье ороохо һолоомон соо үлөөхэгүй» гэһэн Украинын механизаторнуудай уряае, мүн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозойхидой үүсхэлые дэмжэн, «Прибайкалец» колхозой таряашад ургаса хуряалгада айхабтар харюусалгатайгаар, оролдосотой һайнаар бэлдэбэ.

Илангаяа юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй ургасын ороохо таряае гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын тула хүн бүхэн хүсэл эрмэлзэлгэ ехэтэйгээр хүдэлхэ гэжэ шиидээ бшуу.

Энэ табан жэлэй туршада тус колхозой Турунтаево тосхоной таряан ажалай бригадынхид һайн үрэ дүн туйлажа байна. Һүүлэй хоёр жэлдэ газар тарялангаа зүбөөр эрхилжэ, тариянай ургасые дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэн хэгдээ. Энээнэй ашаар хэрбээ хэдэхэн жэлэй саана гектар бүриһөө 12,5—13 центнер ургаса абадаг һаа, нёдондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 18 центнер таряа хуряагаа.

Мүнөө жэлдэшье Турунтаево тосхоной бригадын 900 гектар тарялан дээрэнь үндэр баян ургаса эдеэшэжэ байнхай. Тиигэбэшье һүүлэй үедэ хура бороон ходо орожо, тариянай ургасын эдеэшэлгые ехэ гэдэргэ татана. Хэрбээ нёдондо энэ үедэ таряа хуряалга түлэг эхилээд байгаа һаа, мүнөө нэгэшье участогайнь гүрэян хадагдахаар болоогүй, ногоон зандаа һууһаар. Энээнһээ дал механизаторнууд һанаата болоно. Юуб гэхэдэ, оройтожо эдеэшэһэн таряае түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын тула ехэхэн шадабари гаргаха, түрүүшын үдэрһөө эршэмтэй шангаар хүдэлхэ ёһотой болоно бшуу.

Бригада таряа хуряалгадаа бэлэн болоһоор үнинэй. Комбайн бүхэнииинь жэнигэдгүйгөөр заһабарилагданхай, ороохоной гээгдэхэгүйгөөр һүлэ һубыень бүтүүлэнхэй, хүдэлгэжэ туршанхай. Унаһан тария хадахаар комбайнуудай хюрөөнүүдые доогуур сабшаха, мотовилонуудтань хэбтэһэн һолоомо һабардан бодхоохо түхеэрэлгэ тодхонхой.

Агрегат бүхэндэ дүршэл шадабари ехэтэй механизаторнууд хүдэлхэ юм. Жэшээнь, жэлһээ жэлдэ эрхим үрэ дүн туйладаг комбайнернууд Илларион Балаганский, Александр Горбунов, Олзо Додеев гэгшэд агрегадуудые жолоодохо байна. Тусхайлбал, И. И. Балаганский арба гаран жэлдэ комбайн жолоодоно. Эрхим ажалайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагданхай. Олзо Додеев өөрөө харгы ашаглаха, организацида хүдэлдэгшье һаа, жэл бүри колхоздо туһалхын тула комбайнда һуудаг.

— Би хуряалгын эхилһэн түрүүшын үдэрһөө баал суглуулжа сохиходоо халаан бүхэнэйнгөө даабариие 1,5—2 дахин дүүргэхын түлөө тэмсэхэб,— гэжэ нүхэр Балаганский мэдүүлнэ.

Колхозой агрономууд, энэ бригадын бригадир А. Бородинтой хамта ургаса хуряалгын нарин түсэб табяа. Тэрээн соонь хэды үдэртэ ямар хэмжээнэй ажал хэгдэхэб гэжэ, мүн агрегат бүхэнэй ябаха маршрут гэхэ мэтэ хуу тодорхойлогдонхой.

Эндэхи механизаторнууд бүхы таряагаа хүдэлмэриин 12 үдэр соо хуряаха түсэбтэй юм.

Полевой станиинь сагаадагданхай, уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэнхэй. Хуряалга дээрэ хүдэлэгшэдтэ халууч эдеэ бэлдэжэ үгэхэ, хээрэ сайлуулха гэхэ мэтэ асуудал шиидхэгдэнхэй.

Хуряалгын агрегадуудай һаадгүйгөөр хүдэлхынь тула сохигдоһон таряа таһалгаряагүй зөөхэ хэды автомашина хүдэлхэб, энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ хэд жолоошодые табихаб гэжэ хуу бодомжологдонхой.

К. МОЛЧАНОВ.
Прибайкалиин аймаг.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР О. Н. БОДОНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...һөөр 50 наһа гүйсэ... дашарамдуулан, ...на, хэблэлэй орга... олон жэлэй туршада ...р хүдэлһэнэйнь түлөө ...дай АССР-эй Ми... ...үүдэй Соведэй телеви... ба радио-дамжуулгын ...эдэй түрүүлэгшын о... нүхэр Бодонов Олег ...евичые Буряадай ...Р-эй Верховно Соведэй ...иумэй Хүндэлэлэй ...ар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ,
Соведүүдэй байшан.
1973 оной августын 31.

НУУРАЙ ЭРЬЕДЭ

Цырма Эрдынеевна Лубсанова хүлһөө пулаадаар аршаад, ногоон дээрэ һуушаба. Тэрэнэй хүрилшэһэн нюур яһала залуугаар харагдана. Теэд сагай «тэмдэгүүд», уршалаанууд, нюдэнэйнь хоёр тээ сугларан, түрүүн харахадаа бодоһон бодолойм буруу байһые гэршэлнэ. Цырма Эрдынеевна Нисэнгын совхозой Алтанай һү һаалиин фермые даагша юм.

Олон жэлдэ юрын һаалишанаар хүдэлжэ, хүндэ хүшэр энэ ажалай муу, һайниие яһала үзэһэн хүн. Теэд багаһаа хойшо малда ябаһаниинь, ажалда дуратай байһаниинь тэрэ бэрхэшээлнүүдые дабахадань туһа болоо. Он жэлэй ошохо бүри дадал шадабаринь, дүй дүршэлынь дээшэлжэ, хүшэр хүндые уридшалан мэдээд, тэрэниие угтахаар бэлэн байдаг болоошье юм ааб даа.

Мүнөө фермын малшад зуһаландаа. Намжаа урин Хүшэгөөрэй шэмэтэй ногоотой талаар Алтанай гүүртын тобир тарган үнеэд бэлшэнэ. Тиигэбэшье һаань, фермые даагша ерэхэеэ байһан үбэлжэлгэ тухайгаа мүнөө бодомжолно. Тиимэһээ таба-зургаан һаалишадаа фермэ дээрэнь үлөөжэ, бусадһаань үбһэ сабшаха звено эмхидхээ һэн. Тэдэнь мүнөө зургаан томо һүри бодхоогоод байна. Харин тэдэ һаалишадай орондо хэн хүдэлнэб гэжэ һурахадам «Зунайнгаа амаралтада байһан 8—9 классай басагадые суглуулжа зун бүхэлдэ туһалуулагшаб даа. Багаһаа хойшо хара ажалай дүршэлтэй боложо ябаг лэ», — гэжэ Цырма Эрдынеевна намда харюусаа һэн.

Нисэнгын нуурай хүхэ нюрган һэбшээн доро миралзан забдахалаарнь, сагаан далитай сахалинууд шаагшууг хашхаралдан элинэ. Нуурай тээ наана «ДТ-20» трактор косилка шагтагаланхай үдхэншье, үндэршье ногоо унагаана. Энээндэ Владимир Эрдынеев хүдэлдэг юм. Тэрэнэйл ажалһаа энэ звеногой хүдэлмэриин үрэ дүн ехэхэнээр дулдыдаха ушартай. Тиимэһээ Владимир Эрдынеев трактораа хододоо бэлэн байлгадаг, үбһэндэ ороһон үдэрһөө хойшо тракторынь эбдэржэ, нэгэтэшье һаатаагүй.

Янжима, Жаргалма Холхоеватан, Ханда Цырендоржиева, Владимир Эрдынеевэй 14-тэй хүбүүн гар хажуураар ногоо сабшана. Буусын сабшаланда түмэр түдэгэ, шулуу, модон элбэг, тиимэһээ косилка табихын аргагүй.

Бимба Данзанов - һуришэн. Өөрөө Шэтын медицинскэ институдай студент. Амаралтынгаа үедэ түрэл совхоздоо туһалалсажа ябана.

Сабшажа ябаһан трактороһаа наагуур бухалнууд жэрылдэн бодоно. Баруун тээньшье олон. Хэды хаб даа? «Долоон зуун бухал болоо. Мүнөө үдэр үшөө зуу гарые табиха гээбди даа» — гээд, Цырма Эрдынеевна һанаагаа зобонгёор тэнгэри өөдэ һарабшалан харана. Тиигээд тармуураа абаад, бухал табижа ябаһан һаалишад тээшээ ошоо һэн.

Нюруулагдахаар болоһон һүриин наагуур мори унаһан хүбүүн бухал шэрээд гарана. Энэ Лубсановагай звеногой долоодохи һүринь бодожо байна бшуу.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.
Яруунын аймаг.

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозойхидой үүсхэлые дэмжэнэбди

Алтан намарайнгаа баян хэшэгые хуряаха халуун саһа үдэр үнгэрхэ бүри улам ойртожол байна.

Ажахыдамнай бүхыдөө 30 комбайн бии. Тэдэнэймнай 27-ниинь заһабарилагдажа дүүргэгдээд, түгэс бэлдэгдэнхэй. Харин үлэһэн 3 комбайн эзэгүйдэжэ, заһабарилагдангүй байһанаа мүнөө түлэг бэлдэгдэжэ байна. Тиихэдэ бии байгаа жаткануудынай мүн лэ заһабарилагдажа дүүрэѐ.

Таряа хуряалгынгаа машина, техникэ саг болзортонь заһабарилжа бэлэн болгохо хэрэгтэ манай колхозой правлени, партком гол анхаралаа хандуулаа. Тиигэжэ ондоо ажалда — үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлмэрилжэ байһан механизатор, комбайнернуудаа суглуулжа, даалгагдаһан трактор, комбайнуудаа заһабарилжа бэлдэхыень тусхай даабари үгэһэн юм. Иигэжэ уялгалагдаһан механизаторнууд хэрэгтэй запасной частьнуудые МТМ-гэй складһаа абажа,

ТЕХНИКЭМНАЙ ТҮГЭС ЗАҺАБАРИЛАГДАА

20 үдэрэй туршада заһабарилгаа эрхим шанартайгаар сүм дүүргэѐ бэлэй.

Энда дүй дүршэлтэй үнинэй комбайнернууд, заһабарилагшад Прокопий Иванов, Георгий Цыденпилов, Гомбо Мухолзоев, Фёдор Жамсаранов гэгшэд даалгагдаһан техникэеэ хамагһаа урид заһабарилжа дүүргэѐд, нүгөөдүүлдээ хамһалсаһан байна.

Бии хүсэеэ элсүүлэн, бүхы жатка, комбайнуудаа заһабарилжа бэлэн болгоһон механизаторнуудынай мүнөө шэнийсынгээ баян ургасые ажалай 10—12 үдэрэй туршада хуряажа абахаар хараална.

Б-О. ЦЫДЕНОВ.
Зэдын аймагай «Мир» колхозой МТМ-е даагша.

Сошордомо дохёо!

ЭМХИГҮЙ АЖАЛАЙ ХОЙШОЛОН

Зунай һүүлшын һара — август дүүрэжэ, нийтын адууһа малда үбһэ тэжээл бэлдхэхэ хүдэлмэри аймагуудай хаа-хаанагүй шиидхэхы үедөө оробо. Зарим түрүү звенонууд энэ халуун саһаяа түргэн болзорто эмхитэйгээр үнгэргэжэ, сомоһон һүринүүдээ хорёолжо байна.

һара хахадай туршада үбһэ бэлэдхэжэ байһан С. И. Бутаковой даадаг звенодо хуряжа ерэхэдэмнай, 290 гектарай ногоо сабшаад, тэрэнэйнгөө 250 гектарыень тармажа, 4 мянган центнер үбһэ һүрилөөд байгаа бэлэй. Тус звено хараалагдаһан даабаряа сүм бэелүүлхын тула үшөө 80 гектарай ногоо сабшажа, хамта 120 гектарай үбһэ хуряажа, 1.700 центнер һүрилжэ абаха зорилготой. Теэд мүнөө энэ үлэһэн сабшалангаа хуряаха гээшэ дурсагдагша звенодо аргагүй хүшэр болонхой. Бусад звенонуудһаа үлүү ехэ сабшалантай бэшэ аад, юундэ иимэ ехэ гээгдэлдэ ороо юм гэхэдэ, нэгэдэхеэр, эндэ машина, техникэнь һайнаар ашаглагданагүй, ажалай эмхидхэлэй һула дээрэһээ үбһэшэдынь бүтээсэ багатайгаар хүдэлмэрилнэ.

Энэ звенодо бүхыдөө 16 хүн ажалладаг. Тэдэнэй 10-ниинь Слюдянка станциһаа хамһалсахаар ерэһэн юм. Тиихэдэ тус коллективтэ үбһэ хуряалгын олон тоото техникэ даалгагданхай гэхэ гү, али гурбан хүндэ трактор, морин хоёр, тракторна хоёр косилканууд. МТЗ түхэлэй гурбан трактор, үбһэ багсалан уядаг нэгэ машина, тракторна 2, морин 6 тармуур үгтэнхэй. Энэмнай яһала ехэ хүсэн гээшэ ааб даа. Теэд энэ олон машина, техникын хахадынь шахуу хүдэлгэгдэдэггүйнь харамтай.

Ушар иимэһээ ДТ-75 түхэлэй нэгэ трактор трактористын үгы дээрэһээ, нүгөөдэнь эбдэрээд хүдэлгэгдэнэгүй. Тиихэдэ үбһэ сабшаха хажуууртай МТЗ-50 түхэлэй нэгэ трактор баһал механизаторайнь гараа адаһан дээрэһээ 10 хоногой туршада миин байлгагдана. Хоёрдохи тракторайнь косилкын шатун хухаршанхай, заһабарилагдаагүй зандаа хэбтэнэ. Теэд механизаторнуудынь эбдэрһэн техникэеэ түргэн заһабарилжа ажаллахые оролдоногүй, хэнһээшьеб туһаламжа хүлеэһэн шэнги һуунад. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, эндэ ажалай эмхидхэл яаха аргагүй һула, үбһэшэдынь наратай үдэртэшье хамаагүй ажалаа орхёод дуратай гээшээ ябана. Жэшээлэбэл, бидэнэй ерэһэн үдэр морин косилкын машинист Николай Бобков үесэдөө үбһэ сабшахаяа ошоһон байгаа һэн. Тиихэдэ үбһэшэдынь отогтоо нэгэшье үдэр үнжэдэггүй, үдэшэ бүри трактораараа 40 километрэй зайда гэртээ харижа хонодог байһаниинь элирээ бэлэй. Эдэ бүхы дутагдалһаа үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэнь үнжагайржа, ногооной хагдартар үргэлжэлжэ байна бшуу.

Даалгагдаһан техникэдэ хайша хэрэгээр хандажа, дүүрэн хүсөөрнь ашаглангүй байһан, мүн ажалай журамай һулаар табигдаһан, үбһэшэдэй даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандажа байһан ушар ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдээжэ. Теэд отделение эрхилэгшэ Б. Тугарин, тракторна бригадын бригадир А. Сороковиков гэгшэд зохихо хэмжээ абахаяа яаранагүй.

Үдэр хоногууд үнгэржэл байна. Таряа хуряалгын эхилтэр үбһэ хуряалгаяа үнжагайруулһан, ажалаа муугаар эмхидхэһэн энэ звеногой байдал хаража үзэхэ саг тулаа. Нийтынгээ малда үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэжэ абахын тула Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой правлени ойрын үдэрнүүдтэ зохихо хэмжээ абаг лэ.

И. ФЕДОРОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

АЖАЛШАН БҮХЭНДЭ НҮЛӨӨЛНЭ

Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ манай аймагай ажалшад хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилэн гаргаха талаар нилээд ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые бэелүүлхэ юм. Ушар тиимэһээ ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ тон ехэ удха шанартай байна бшуу. Энэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг ажахынууд манай аймагта олон. Жэшээлхэдэ, «Мир» колхозой партком болон правлени үбһэ хуряалгые амжалтатайгаар үнгэргэхын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри нилээд ябуулһан байна. Түс колхозой ажалшад байгша оной түрүүшын хахадай түсэбые: гүрэндэ мяха худалдалгаар — 157 процент, һү — 102 процент, ноохо — 107 процент дүүргээ. Мүнөө тэдэнэр 41780 центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорилго урдаа табинхай. Үбһэ хуряалгада 300 гаран хүн хабаадана. Олоной хабаадалгатай воскреснигүүдтэ 400 гаран хүн хабаададаг. Мүнөө дээрээ 20 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдээд байна.

«Мир» колхозой партком үбһэшэдэй дунда социалис мүрысөөе эмхидхэхэ, мүрысөөнэй дүнгүүдые олондо мэдээжэ болгохо, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые дэлгэрүүлхэ, бүгэдын шадабари болгохо талаар хүдэлмэри ябуулгадаа, агитаторнууд болон политинформаторнуудтаа түшэглэдэг байна. Эндэ, нэн түрүүн, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин тодорхой түсэб табигдаа һэн. Коммунистнууд, политинформаторнууд агитаторнуудые үбһэ хуряалгын шидхэхы удха шанартай участогуудта хубаарилан табиха асуудалда гол анхарал хандуулагдаһан байха.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэри мүнөө гол түлэб үбһэ тэжээл бэлдэгшэдэй дунда ябуулагдана. Политинформаторнууд Л. С. Мадагуев, В. Ф. Первушин, Н. А. Уланов, В. Д-С Батуев, Б. Д. Очиров, Д. Д. Цыбикжапов болон бусад үбһэшэдэй ажалай эмхидхэл һайжаруулха, техникэ зүбөөр хэрэглэхэ, үбһэшэдэй эдэбхи үүсхэл бадаргаха, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха арга нүхэсэл олгохо хэрэгтэ нүлөөлнэ. Үбһэшэдые хангаха агитбригада түс колхоздо эмхидхэгдээ; политинформатор гү, али лектор, клубай хүдэлмэрилэгшэ, библиотекарь, уран һайханай бүлгэй гэшүүд, киномеханик энэ агитбригадада оролсодог. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Владимир Очировай хүтэлбэри доро Зэлтэрын отделениин үбһэшэдтэ ерэһэн агитбригада иимэ юумэ хээ: библиотекарь номуудые һэлгээ, клубай хүдэлмэрилэгшэд харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүдые шэнэлжэ, «Мүнөө хэн түрүүлнэб?», «Эрхим үбһэшэдтэ—алдар соло!» гэһэн гаршагтай дайшадхы хуудаһануудые гаргаа. Уран һайханай бүлгэмэй гэшүүд концерт табижа, хатар, дуунуудаа отделени соогоо түрүүлжэ ябаһан Я. Е. Самойловой звеногой гэшүүдтэ зорюулаа. Политинформатор В. Ф. Первушин колхоз соохи үбһэ хуряалгын ябаса тухай хөөрэжэ үгөө.

Политинформаторнууд колхоз, аймаг, республика соохи байдалые һайнаар мэдэхэ уялгатай. «Мир» колхозой партком энээниие хараадаа абажа, үзэл сурталайнгаа хүдэлмэрилэгшэдтэ хэдэ шахуу зүбшэл, заабари, методическа туһаламжа үзүүлдэг заншалтай юм. Агитаторнууд болон политинформаторнуудтай үнгэргэгдэдэг семинар дээрэ энээн тухай хөөрэлдөөн болодог. Үбһэ хуряалгын эхилхэһээ урид үнгэргэгдэһэн иимэ нэгэ семинар дээрэ колхозой парткомой секретарь Г. М. Мушкуев үбһэ, таряа хуряалгын үедэ агитаторнууд, политинформаторнуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай хөөрөө. Аймагай «Знание» бүлгэмэй харюусалгата секретарь Г. Р. Очиров «Мүнөө үеын үзэл сурталай тэмсэл тухай» лекци уншаба. Тэрэшэлэн лектор, түүхын эрдэмэй кандидат Н. П. Мараев «СССР-эй уласхоорондын байдал тухай» лекци уншаа.

Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илагшадые материальна, мүн моральна талаар урмашуулгада горитой анхарал хандуулагдана. Түрүү һуури эзэлһэн звенонуудта мүнгэн шан, дамжуулгын вымпел барюулагдана, тэдэнэй хүндэлэлдэ колхозой түбтэ «Ажалай алдар солын туг» үргэгдэдэг байна. Колхозой парткомой, правлениин, сельскэ Соведэй үмэнэһөө амаршалгын бэшэг (открытка) тэдээндэ эльгээгдэдэг юм.

Колхоздо үбһэшэдэй 65 звено тоологдоно. Гурбан нэгэдэхи шан, гурбан—хоёрдохи, гурбан гурбадахи шан тогтоогдонхой. Мүнөө дээрээ колхозой гурбадахи отделениин үбһэшэд социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

Колхозой партком саг үргэлжын, тодорхой шэглэлтэй хүдэлмэри ябуулһанайнгаа ашаар колхознигуудай дунда ехэ нүлөө үзүүлжэ, ажалдаа амжалта туйлаха хэрэгтэнь туһална.

В. ГАРМАЕВ,
КПСС-эй Зэдын райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша.

Владимир Григорьевич Гершевич Улаан-Үдын «Хүндэлэй Тэмдэг» орденто «Электромашина» заводто хүдэлжэ эхилһээр 15 жэл болобо. Тиигэхэ зуураа, энэ нүхэр токарнин мэргэжэл эрхимээр шудалжа, зургаадахи разрядай хүдэлмэришэн болоһон байна. Коммунис ажалай ударник В. Г. Гершевич байгша оной түсэбтэ даабарие 10 һара соо дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө оролдосотойгоор хүдэлжэ, халаан бүриин даабарие 125—130 процент дүүргэнэ. Бүтээһэн продукцинь хододоо һайн шанартай байдаг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Г. Гершевич. Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХЭБЛЭЛ ТАРААЛГА— ПАРТИЙНА ХЭРЭГ

Сентябриин нэгэнһээ бүхы орон доторнай, тэрэ тоодо манай республикадашье ерэхэ жэлдэ абаха хэблэл захилга эхилхэнь. Энэмнай тон ехэ удха шанартай политическэ хүдэлмэри болоно.

Тиимэ тула энэ шухала хэрэгые эмхитэйгээр, саг соонь үнгэргэхэ гээшэ партийна организацинуудай, хэлхеэ холбооной эмхи зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй гол шухала уялгань болоно. Яахадааб гэхэдэ, мүнөө үедэ бүхы совет арадай табан жэлэй шиидхэхы жэл болохо—1973 оной түсэбые дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байһан сагта хэблэлэй үүргын улам дээшэлжэ байһаниинь элитэ харагдана.

Энэншье ойлгосотой гээд һанагдана. Большевик хэблэлые һая байгуулжа байхадаа, «газетэ хадаа хамтын пропагандист, хамтын агитатор байхаһаа гадна, хамтын эмхидхэгшэ мүн» гэжэ В. И. Ленин зааһан бэлэй. Нээрээшье тиимэл даа. Анха түрүүн бии болгогдоһон сагһаа хойшо совет хэблэл манай орон дотор социалис ажахын үндэһэ һуури табихын, арад түмэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тула гайхамшаг ехэ үүргэ дүүргээ, юм. «Хэблэл хадаа социалис байгуулалтын зэбсэг болохо ёһотой» гэһэн багшымнай заабари манай орон дотор бодотоор бэелүүлэгдэнэ. Энэл заабариин үндэһөөр арадай ажахын болон соёл культурын асуудалнууд амжалтатайгаар шиидхэгдэнэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын зорилгонууд бэелүүлэгдэнэ, дутуу дунда зүйлнүүд хурсаар шүүмжэлэгдэн усадхагдана. Тодорхойлон хэлэхэдэ, хэблэл хадаа Коммунис партиин ёһотой туһалагша, арад зониие шэнэ шэнэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ уряалан элсүүлэгшэ хүсэтэ зэбсэг болонхой. Тиимэл һэн туладаа үргэн олониитын дунда совет хэблэл маша хүндэтэй болоһон, эгээл дүтынь «хани нүхэрынь» болонхой гэхэдэ алдуу болохогүй. Ушар иимэһээ, ажалшад жэл үнгэрхэ бүри газетэ, журналнуудые олоор захижа уншадаг боложо байна. Мүнөө үедэ хото, хүдөөдэ илгаагүй ажалша зоной дундаһаа алибаа хэблэл уридшалан захидагтүй хүн гэжэ үгы шахуу болонхой.

Совет хүнүүд дэлхэй дээрэ эгээл олоороо ном, газетэ уншадаг гэжэ дэмы магтуулдаггүй байха. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада орон доторнай 6,5 миллиард хэһэг ном хэблэгдээ һэн. СССР гүрэнэй 89 арадай, хилын саанахи 56 арадай хэлэн дээрэ ном болон брошюра гарадаг. Тиихэдэ он жэлэй үнгэрхэ тума газетэ ба журналнуудай тоо улам олошоржо байна. Һүүлэй жэлнүүдтэ орон доторнай нэгэ доро 140 шахуу миллион хэһэг элдэб янзын газетэ, 150 гаран миллион хэһэг элдэб журнал хэблэгдэн барлагдана.

Манайшье республикые абажа харахада, энэ талаар мүн лэ ехэ хубилалта болоһон байна. Хараад үзэе. Буряад орондомнай республикын 3, аймагай 19, олон тиражтай 6 газетэ хэблэгдэнэ, «Байгал» журнал, «Агитаторай блокнот» ород, буряад хэлэн дээрэ гарана. Энээнтэй хамта республикымнай 1000 хүн бүхэн дунда зэргээр 1114, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта 1017 газетэ, журнал захижа абана гээшэ. Зүгөөр зарим аймагуудай, нэрлэбэл, Ахын, Баунтын, Хойто-Байгалай, Загарайн болон бусад нютагуудта бүришье дээгүүр байха. Жэшээлхэдэ, байгша ондо гансахан Кабанскын аймагайхид түбэй бүхы, тиихэдэ аха дүү арадуудай 28 янзын газетэнүүдые абахатаяа хамта, аяар 564 элдэб түхэлэй журнал захин абадаг юм.

Иимэ баримтанууд ондоошье тээгүүр яһала бии. Тодорхойлходо, энэ ушар манай арадай соёл болбосоролой улам хүгжэжэ байһые, тиихэдэ совет хэблэлэй эмхидхэхы үүргын нилээд дээшэлһэниие гэршэлнэ бшуу. Хэблэлэй энэ үүргые манай парти, правительство, бүхы араднай үндэрөөр сэгнэдэгынь бүгэдэндэ мэдээжэ. «Правда», «Известия», «Комсомольская правда» болон түбэй бусад газетэнүүдэй, олон тоото область, хизаарнуудай, тэрэ тоодо манайшье «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүд гүрэн түрын дээдэ шанда—орден хайрада хүртэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай 1968 ондо абаһан «Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ районно газетэнүүдэй дүүргэдэг үүргые дээшэлүүлхэ тухай» тогтоол бүхы хэблэлэй хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө үзүүлээ. Нютагай хэблэл юрэнхыдөө бүри һайжараа, удха түгэлдэр, улам хурса болоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Хүдөө нютагуудта болоһон хубилалтануудые үргэнөөр харуулна, ажахын гол асуудалнуудые саг соонь зүбөөр тайлбарилна. Тэрэшэлэн шэнэ онол арга болон түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ асуудалда анхаралаа онсо табидаг болоо. Ажалша хүниие магтан, урма зоригыень улам бадаруулха талаар манай хэблэл һайн дүршэлтэй болоһониинь һайшаалтай.

Газетэ, журналда саг үргэлжэ бэшэжэ байдаг хэблэлэй эдэбхитэдэй, хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй тоо жэл ерэхэ бүри олошорно. Тэдэнэй хүсөөр ажабайдалай али бүхы асуудалнууд тушаа материалнууд олоор тунхаглагдадаг болонхой. Манай хэблэл шэнэ юумэндэ шуналтайгаар хандахынгаа хажуугаар ажабайдалда ушардаг элдэб эсын дутуу дунданууртай эбсэшэгүй тэмсэл үүдхэдэг һэн тула олониитэ уншагшадай дунда улам хүндэтэй болоно.

Газетэ ба журнал уншалга хадаа хүн бүхэнэй үдэр бүриинь эрилтэ болоһоор үнинэй. Тиимэһээл хэблэл тараалгада онсо анхаралтайгаар хандаха уялгатай болонобди. Урда жэлнүүдэйнгээ дутагдалнуудые дабтан, саг үшөө эртэ гээд, һанаа амархан һууха ёһогүйбди. Мүнөө жэлдэ хэблэл тараалга аймаг, колхоз, совхоз бүхэндэ, нютаг бүхэндэ эмхитэйгээр үнгэргэгдэхэ зэргэтэй. Урдынхидаал адли «Айл бүхэндэ—газетэ журнал» гэһэн уряа доро хэблэл тараалгые ябуулха зорилго табигдана. Хүн бүхэн һайн дурааараа, өөрынгөө дуратай, өөртөө хэрэгтэй газетэ ба журнал захижа абаха зэргэтэй. Тиимэһээ тэдэнэй энэ эрилтэнь гүйсэд хангагдаха ёһотой. Илангаяа тосхонуудһаа холуур ажаһуудаг малшад болон бусад зондо онсо анхарал хандуулха шухала. Юуб гэбэл, элдэб шалтагаанһаа боложо, тэдэнэй газетэ, журнал захиулха ехэ хүсэлэнгөө бэелүүлжэ үрдингүй үлэшэдэг ушарнууд яһала дайралдадаг гээшэ.

Хэблэл захилгын хэрэгтэ ушарһан дутагдалнуудые усадхаха, бусадшье асуудалнуудые түбхын түрүүндэ нютагуудтахи партийна организацинууд дары шиидхэхэ уялгатай. Партийна, комсомолой, профсоюзай организацинууд энэ хэрэг бэелүүлгэдээ бүри түрүүшын үдэрһөө хам оролсожо, өөһэдынгөө хүтэлбэри, хиналта доро абаха зэргэтэй. Энээниие гансахан хэлхеэ холбооной эмхи зургаануудай, «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэдэй, ниитын түлөөлэгшэдэй хүсөөр бүтээхэнь бэрхэтэй байһаниинь мэдээжэ. Гэхэ зуура, тэдэнэй үүргэ, харюусалгые һуларуулжа яашье болохогүй.

Мүнөө эхилээд байһан энэ харюусалгатай кампаниин үедэ ажалшадай абажа байдаг хэблэлые саг соонь уншагшадтань хүргэжэ, һонирхуулжа байха гээшэ ехэ удхатай хэрэг. Ушарынь хадаа, энэ үе соо редакциин коллектив бүхэн шэнэ жэлдэ, тобшолходо, ерэхэ 1974 ондо ямар зорилго хайшан гэжэ бэелүүлхэ тухайгаа, ямар асуудалнуудые шиидхэхэ байһанаа, ямар гол шэглэлтэйгээр хүдэлхэ тухайгаа тодорхойгоор үргэн ниитэ уншагшадтаа хөөрэжэ үгэхые оролдодог байна.

Хэблэл тараалга—политическэ хэрэг. Арад зонойнгоо үргэн ниитэ уншагшадайнгаа дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри һайнаар ябуулха, айл бүхэниие газетэ, журналаар хангаха хэрэг хадаа хэблэл тараалгада хабаатай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялгань болоно.

И. ОЧИРОВ,
КПСС-эй обкомой хэблэлэй секторые даагша.

Гурбадахи шиидхэхы жэлдэ—эршэ, шанар, дэлисэ

ГҮЙСЭД АРГА БОЛОМЖОТОЙ

Манай «Гусиноозёрская» шахтын коллектив юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари декабриин 27-до дүүргэжэ, хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 6 мянган тонно нүүрһэ малтаха, шэнэ онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, ажалай бүтээсые 2,5 процентээр дээшэлүүлхэ, даабариһаа гадуур 40 мянган түхэригэй продукци худалдаха гэһэн социалис уялга абаад, жэлэй эхинһээ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлжэ байна.

Һүүлэй үедэ нүүрһэшэдэй, проходчигуудай ажал хүдэлмэри яһала оньһожоруулагдажа байна. Нүүрһэ малтадаг КМ-87 «Е» түхэлэй комплексно комбайн манай уурхайн лаванууд соо тодхогдоо. Үнинэй нүүрһэшэн Григорий Ильич Каленый эгээл түрүүлэн шэнэ комбайнаар нүүрһэ малтажа эхилээ һэн. Тэрэнэй даадаг бригадын коллектив түрүүшээр сүүдхэдээ 400 — 500 тонно нүүрһэ малтадаг байһан һаа, мүнөө тэрэнээ 750—800 тоннодо, зарим үдэр 1100—1200 тоннодо хүргэжэ, үндэр бүтээсэ туйладаг юм.

Григорий Ильич Каленый арбан табан жэл соо манай уурхайда хүдэлнэ. Нүүрһэ малтаха технологи, оньһон техникэеэ һайн мэдэдэг болонхой. Тиимэһээ ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадана. Хүдэлмэришэдэйнгээ дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар ябуулна. Бригададань ажалай журам эбдэдэг, хайша хэрэгээр ажал хэдэг хүдэлмэришэн гэжэ үгы юм. Тиимэһээл тэрэнэй даадаг бригадын хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабари холо үлүүлэн дүүргэнэ. Эдэнэр нүүрһэ малтаха долоо һарын даабари 2700 тонноор үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Найма һарынгаа даабари болзорһоонь зургаан хоногоор уридшалан дүүргэбэ.

Коммунист Г. И. Каленый туйлаһан амжалтаяа саашадань улам арьбадхаха гэһэн эрилтэ хүдэлмэришэн бүхэнэй урда табина. Эдэнэй хүдэлдэг 83-дахи лава соохоо нүүрһэ ашаалһан вагонууд хойно хойноһоо һубарин гаражал байдаг. Энэ түрүү бригадын коллектив оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа шадана бшуу. Тиимэһээл һаадгүйгөөр хүдэлжэ, ехэ нүүрһэ малтана. Эдэнэр хүн бүридөө халаан соо 50 тонно нүүрһэ малтаха гэһэн даабаряа 53 тоннодо хүргэдэг байха юм. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари болзорһоонь урид декабриин 15-да дүүргэхэ гэһэн зорилго урдаа табинхайнууд.

Валерий Спиридонович Можаровай бригадын коллектив Григорий Каленын бригадын хүдэлмэришэдтэй мүрысэдэг юм. Валерий Можаров олон жэл нүүрһэшэнээр хүдэлһэн хүн. Урдань Черемховын нүүрһэнэй уурхайнуудта хүдэлжэ, баян дүршэлтэй болоһон. «СССР-эй хүндэтэ шахтер» гэһэн нэрэ солодо хүртэнхэй. Олон жэлэй туршада эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байһанайнгаа түлөө Октябриин Революциин орденоор шагнагдаа бэлэй. Иимэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд хаанашье, хэзээдэшье амжалта туйлаһан лэ байдаг шуу. Валерий Спиридонович Можаровай бригадын коллектив сүүдхэдээ дунда зэргээр 550 тонно нүүрһэ малтадаг болоо. Григорий Ильич Каленый, Валерий Спиридонович Можаров гэгшэдэй бригаданууд мүнөө ана мана мүрысэжэ ябана. Долоо һарын дүн гаргахада, Г. И. Каленын бригадынхид эрхимлэжэ, мүнгэн шангаар урмашуулагдаа. Тэрэнэй дүрэ зураг «Востоксибуголь» комбинадай Хүндэлэлэй самбарта табигданхай.

Бага гаргашатайгаар, ехээр нүүрһэ малтаха хэрэгтэ манай проходчигууд ехэхэн хубитаяа оруулалсана. Нүүрһэнэй хэбтэшэ тээшэ харгы гаргажа, шэнэ лаванууды түргэн саг соо түхеэрнэ. Бальжан Санжиевич Бальжиевай даадаг бригадын проходичигууд эрхим түрүү ажалаараа үнинһөө хойшо суурхана. Һарадаа 32 метр холо газар малтаха аад, 35—37 метртэ хүргэдэг байха юм. Тэрээнтэй мүрысэдэг М. П. Бурдуковскиин бригадын проходчигууд газар малтаха даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэжэ түрүү зэргэдэ ябана. Манай «Гусиноозерская» шахтын хүдэлмэришэд түрүүшүүлэйнгээ дүй дүршэлые халан абажа, улам эршэмтэйгээр ажаллана. Энээн дээрэһээ олохон хүдэлмэришэднай халаанай даабари үлүүлэн дүүргэжэ шадана.

Манай уурхайн хүдэлмэришэд һарадаа 50 мянган кубометр нүүрһэ малтадаг болоод байна. Долоо һарын туршада ажалай бүтээсэ 2,1 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Нэгэ тонно нүүрһэнэй өөрынь үные 30 мүнгөөр хямдаруулаа. Нүүрһэшэднай яһала һайн үрэ дүн туйлаа гээшэ.

Манай коллектив оньһон техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Шэнэ онол арга үйлэдбэридөө нэбтэрүүлнэ. Байгша оной эхинһээ урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын 16 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 27 мянган түхэригэй алмалта хэгдээ.

Бидэнэр үдэр бүри улам ехээр нүүрһэ малтажа, республикынгаа промышленностиин хэрэглэмжые һайнаар хангадаг болохо гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажалланабди. Жэлһээ жэл бүри ехэ нүүрһэ малтанабди. Хэрбээ 1972 ондо 567 мянган тонно нүүрһэ малтаха даабаритай һаа, байгша он соо 590 мянган тонно нүүрһэ малтаха байнабди. Найма һарын дүн гаргаад үзэхэдэ, манай коллектив юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари ба уялга болзорһоонь урид дүүргэхэ бүхы арга боломжотой.

Е. ТОДОРЕНКО,
«Гусиноозерская» шахтын 5-дахи участогай начальник.

КРАСНОДАРСКА ХИЗААР. Северскэ районой «Заветы Ленина» колхозой механизаторнууд таряа хуряалгые эмхитэй һайнаар ябуулна. Таряанай түгэс болбосоржо эхилхэдэ, 35 комбайн, 18 жатка хуряалгада гараһан байна.

Түсэбтэ табан жэлэй энэ шиидхэхы жэлдэ колхозой механизаторнууд, таряашад зургаа мянган тонно ороохо гүрэндэ тушааха түсэбтэй юм. Таряа хуряалгын түрүүшын дүнгүүдээр харахада, гектар бүриһөө дунда зэргээр 40 центнерһээ бага бэшэ ороохон абтахаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: намарай ешмээнэй баалнуудые сохилго.
ТАСС-ай фотохронико.

САГАЙ ЯБАСАҺАА БҮ ТАҺАРАЯ!

(Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

Саашадаа шанга хэмжээ абажа, найман класс дүүргэһэнүй эдиршүүлые ГПТУ-да гү, али үдэшын һургуулида оруулдаг гуримые огто болюулха шухала.

Бүгэдэ нийтын һуралсал бэелүүлхын тула халуун хоолоор һурагшадые хангаха гэшэ гүнзэгы удхатай. Тэд тус асуудал үшөөл удаанаар шиидхэгдэнэ. 194 дунда һургуулиин ойролоол 117-нинь өөрын столовотой, тиихэдэ найман жэлэй олонхи һургуулида халуун эдеэн бэ байтагай, буфедшье байхагүй. «Һурагшадта нийтын эдеэ хоол эмхидхэхэ тухай» тогтоол Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол Яруунын, Түнхэнэй, Улаан-Удын аймагуудта муугаар бэелүүлэгдэнэ. Мүн худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд тэрэ хэрэгые һурагшатай болгохо талаар бэдэнние дэмжэнэгүй. Түргэн хэмжээ абажа, ойрын хоёр жэл соо дунда болон найман жэлэй бүхы һургуулинууд столовотой болгохо шухала.

БҮГЭДЭ НИИТЫН дунда һуралсал бэелүүлхэ хэрэгтэ интернат ехэ үүргэ бэелүүлдэг гэлсэдэгбди. Энэ асуудал тухай хэлэгдэдэг, олон дахин бэшэгдэһэншье байха. Тэед дахин дабтахашье үлүү болохогүй хаш.

Һүүлэй гурбан жэлэй туршада 3640 хүнэй һууритай интернат дунда болон найман жэлэй һургуулинууд шадар баригдаа. Гэбэшье республика доторнай һургуулинуудһаа гурбан модонһоо холо зайда оршодог байратай 18 мянган һурагшадай 5500-нинь үдэр бүри унаагаар зөөдэлдэжэ абаашуулагдадаг, тиихэдэ 2 мянганһаа үлүүнь айлда байрлаад һураха баатай болоно. Илангаяа Хэжэнгын, Яруунын, Сэлэнгын аймагуудта һургуули шадарай интернат үсөөдэнэ.

Зарим һургуулиин интернат муу байратай, үхибүүд һайнаар номоо үзэхын аргагүй. Жэшээлхэдэ, Хэжэнгын аймагай Могсохоной дунда һургуулиин интернат түүрэдээ даража унахань гү гэмээр муу гэртэй. Һургуулиин директор Ю. Ж. Гомбоев яһала дүршэлтэй хүн аад, интернадые һайжаруулхын тула мүртэй юумэ хэдэггүй һэн. Үнгэрхэдөө, үхибүүдэйнь унтари дуталдадаг байгаа. Һүүлэй һүүлдэ директорынь зэмэ тохожо, интернадыень туримтай болгохо хэрэг гараа һэн.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдөөгэй һургуули тухай баталһан тогтоол соо һургуулиин шадарай интернат олошоруулжа, тэндэ байрлаһан үхибүүдые бүхы юумэөр хангаха тухай онсолон хэлэгдэнэ. Тогтоолой тус хуби харада абтажа, 1974 онһоо эхилжэ, интернадта хүдэлхэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон тэндэ байрлаха һурагшадай тоо элирүүлэгдэхэ. Интернадта байрладаг һурагшадай 25 процентнь гурба дахин эдеэлһэнэйнгээ түлөө 1975 онһоо мүнгэ түлэхэеэ болихо, бусадынь түлөөһэнэйнгөө хахадые үгэдэг болохо юм.

КПСС-эй обкомой бюротой, Министрнүүдэй Соведэй тогтоолһоной ёһоор, республика доторнай 1973—1975 онуудта һургуули шадарай интернадай барилгын үргэн программа хараалагданхай.

БУРЯАД ҺУРГУУЛИНУУД булта хүдөө нютагуудта оршодог. Советскэ Союзай бүхы һургуулинуудтал адли, парти, правительствын табиһан зорилгонуудые бэелүүлжэ байдаг. Республикын эхин — 90, найман жэлэй — 33, дунда — 57 буряад һургуулида 46,8 мянган үхибүүд һурана. Олонхи буряад һургуули РСФСР-эй национальна һургуулиин һуралсалай нэгэ түхэлэй түсэбөөр хүдэлдэг. Буряад хэлэн, литература предмет болоно, нэгэдэхиһээ эхилээд, 10-дахи хүрэтэр бүхы классуудта шудалагдана.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин устав соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, хүүгэдэй ямар хэлэн дээрэ ном үзүүлхэеэ түрэлхид өөһэдөө шэлэхэ эрхэтэй юм. Тиимэһээ түрэлхидэй эрилтээр Кабанскын, Загарайн, Хориин, Түнхэнэй, Яруунын, Сэлэнгын аймагуудай зарим һургуулинууд нэгэдэхи класһаа эхилжэ ород хэлэн дээрэ ном заадаг болонхой. Тэдэ һургуулинуудай дүршэл хаража үзэхэдэ, һурагшад бага наһанһаа һайн бэлэдхэлтэй багшада ород хэлэн дээрэ ном заалгахадаа, юумэ ойлгожо ядахагүй гэжэ элирнэ. Илангаяа хүүгэдэй саадта гү, али бэлэдхэлэй класста ябаһан үхибүүн бараг амжалтатай байна.

Гэхэтэй хамта 5—6-дахи классуудһаа ород хэлээр һургажа эхилдэг һургуулинуудай хүдэлмэри шэнжэлээд үзэхэдэ, һурагшадынь ородоор дүрим муу мэдэдэг, хөөрэлдөөнэй хэлэндэ түлюур байдаг. Энэнь ондоо предмет шудалхадань һаалта хэнэ, хүгжэлтыень удаарууулна.

Энэньшье ойлгосотой, юуб гэбэл хэблэлэй, уран һайханай литература, хүүгэдэй бүхы уншаха юумэн ород хэлэн дээрэ байна, радиогоор болон телевиденеэр дамжуулгануд мүн лэ ород хэлэн дээрэ хэгдэнэ бшуу.

Имагтал энэ ушарһаа түрэлхид, партийна болон совет эмхи зургаанууд республикын Гэгээрэлэй министерствэдэ хандажа, бүхы буряад һургуулинуудта 1-дэхи класһаа эхилжэ, ородоор заадаг болохые гуйна.

Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерство КПСС-эй райкомуудай, нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай, һургуулиин педколлективүүдэй, түрэлхидэй дурадхалые, мүн ородоор заадаг һургуулинуудай дүршэлые хаража үзөөд, мүнөө үедэ буряад һургуулинуудта 1-дэхи класһаа эхилжэ, ород хэлэн дээрэ заадаг болохоор арга боломжо бии болонги гэжэ тоолоно.

Нэгэдэхеэр, буряад эхин классуудта хүдэлдэг багшанар тусхай эрдэмтэй, бэлэдхэлтэй, ород хэлэтэй. Тиимэһээ 1-дэхи класһаа эхилжэ ород хэлэн дээрэ заажа шадаха.

Хоёрдохёор, һүүлэй үедэ бүхы түрэлхид эрдэм һургуулитай болонги. 1970 ондо хүн зоной бүридхэлэй дүнгөөр манай республикын арадай ажахыда хүдэлдэг мянган хүн бүхэнэй 604-нинь дээдэ болон дунда эрдэмтэй. Харин 1939 ондо ойролоол 108 байһан юм. Энэ ушар хадаа бүлэ соогоо хүүгэдэйнгээ ород хэлэ хүгжөөхэ аргын нэгэн.

Гурбадахяар, республика соохи буряад тоодо ородог 90 һургуулиин 71-нинь холимог һурагшадтай. Буряад хүүгэд ород нүхэдтэеэ үдэр бүри уулзажа, хамта наадахадаашье, ород хэлээ хүгжөөхэ аргатай болоно бшуу.

Дүрбэдэхеэр, буряад үхибүүд телевиденеэр, радиогоор ород хэлэн дээрэ хэгдэдэг дамжуулга харахадаа, шагнахадаа, ном уншахадаа, кинодо ошоходоо, ород хэлээ хүгжөөнэ.

Эдэ бүхы арга боломжо дээрэ һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй бэлэдхэл нэмэхэбди. Тиимэһээ хүдөө нютагуудта хүүгэдэй саад олошоруулха шухала. Үгышье һаа, бэлэдхэлэй классуудые эмхидхэхэ. Тэрээнгүйгөөр 1-дэхи класһаань ород хэлэн дээрэ ном заахада бэрхэшээл ушарна. Юуб гэхэдэ, үшөө олон хүүгэд холын гүүртэнүүдһээ ерэнэ. Тэдэмнай түб һууринуудта байдаг үетэнһөө хүгжэлтынгөө талаар гээгдэнги бшуу.

Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, хүүгэдэй саадта, нулевой класста тусхай программаар бэлэдхэл гараһан багашуултай газарта 1973—1974 оной һуралсалай жэлэй сентябриин нэгэнһээ ород хэлээр заадаг болохо.

Арадай гэгээрэлэй таһагууд бусад һургуулинуудые ородоор заадаг болохоор бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулха ёһотой.

Гэбэ яабашье ород хэлээр заажа эхилһэн бүхы һургуулинуудта **буряад хэлэн ба литература** предмет болгогдон үлэхэ юм гэжэ һурагшадшье, багшанаршье, түрэлхидшье хадууха зэргэтэй.

Научно-техническэ дэбжэлтын асари ехэ хүтжэлтэһөө алхамшье гээгдэнгүй, Коммунис партиингаа, түрэ засагайнгаа аша оролдолгодо харюу болгон, Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд эдир үетэниие һайнаар хүмүүжүүлхэ, эрхимээр һургаха ёһотой.

С. ДМИТРИЕВ,
Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министр.

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛЭЭР!

ҺУРАГШАДТА — ГҮНЗЭГЫ МЭДЭРЭЛ

— 1973—1974 онуудай һуралсалай жэл хадаа юрэнхы эрдэмэй дунда һуралсалда орохо талаар КПСС-эй XXIV съездын табиһан түүхын удха шанартай зорилгонуудые бэелүүлгэдэ онсо шата болохо байна,—гээд СССР-эй гэгээрэлэй министр **М. А. Прокофьев** ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ. — Байгша ондо гүйсэд бэшэ дунда һургуулинуудые дүүргэгшэд һуралсалаа үргэлжэлүүлхын тула бултадаа шахуу ямар нэгэн һуралсалай зургаануудта оробо. Дунда һургуулинуудай ахамад классуудта, тусхай дунда һургуулинуудта, техническэ мэргэжэл шудалха училищинуудта тэдэнэр һуралсажа эхилээ. Һуралсалай эдэ зургаануудые дүүргэһэн хүбүүд, басагад арадай ажахын һалбаринуудта ажаллажа захалба.

Һургуулида һуража байһан эдир хүбүүд, басагад шэнэ техникэ шудалжа, ямар нэгэн мэргэжэлтэй болохын түлөө эрмэлзэнэ. Һургуулинуудай материально-техническэ үндэһэ һуури улам бэхижүүлэгдэнэ. Нэгэ миллион үхибүүнэй һууритай һургуулиин шэнэ байшангууд энэ жэлдэ ашаглалгада оруулагдаха юм. Һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэ сагта СССР-эй олон ондоо арадуудай хэлэн дээрэ 300 миллион шахуу хэһэг учебник хэблэлһээ гаргагдаһан байна.

Һуралсалай энэ жэлһээ эхилжэ һургуулиин шабинар шэнэ 83 учебнигээр эрдэм шудалжа эхилхэ байна. Тэдэ номууд эрдэм наукын хүгжэлтын мүнөөнэй байдалда таарууугаар зохёогдожо, олон янзын шэнэ зүйлнүүдтэй һурагшадые танилсуулхаар хараалагданхай. Тэрэнэй ашаар һурагшадай мэдэрэл улам гүнзэгырүүлхэ эрилтэ табигдана.

Хүдөөгэй һургуулида мүнөө ехэ анхарал хандуулагдана. Хүдөөгэй болон городой һургуулинууд нэгэн адли хэмжээндэ байха зэргэтэй гэһэн зорилго табигдана. Манай ороной хүн зоной 42 процентнь мүнөө хүдөө нютагуудта ажаһууна. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, колхоз болон совхозуудта ажалладаг 1000 хүнэй 473-нинь дээдэ, гүйсэд бэшэ дээдэ, дунда (гүйсэд бэшэ) эрдэмтэй болоһон байна. Орон доторнай дунда ба найман жэлэй олон тоото һургуулинууд бии. Тэдэнь Советскэ Союзай бүхы һургуулинуудай 80 процентнь болоно.

«Хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай ажалай эрхэ байдал саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо хүдөөгэй һургуулинуудай хүдэлмэриие саашадаа нарижуулан һайжаруулха хэмжээнүүд хараалагдаһан байна. Энэ шухала удха шанартай документын эрилтын ёһоор хүдөө нютагуудта һургуулинууд болон интернадуудай шэнэ байшангууд баригдажа, һуралсалай кабинедүүд шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаха ёһотой. Багшанарта шэнэ гэрнүүд баригдана, тэдэниие али болохоор хангалга һайжаруулагдана. Тиигэжэ багшанарай һуудал байдалай эрхэ нүхэсэл һайжаруулха хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ.

Һургуулинуудта боложо байһан хубилалтанууд хадаа арадай гэгээрэлэй, нийтын эмхи зургаануудай, предприятинууд болон ведомствэнүүдэй бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй арга боломжо ба хүсэ шадалые элсүүлхэ эрилтэ табина. Тусхайлан хэлэбэл, һургуулинууд болон техническэ мэргэжэл олгохо училищинуудай хоорондо нягта холбоо барисаан хэрэгтэй болоно. Жэшээнь, училищинуудай һурагшадта мэргэжэлтэй болохынгөө хажуугаар юрэнхы эрдэмээ дээшэлүүлхэ арга боломжо олгохо һуралсалай түсэбүүдые СССР-эй гэгээрэлэй министерство ба профессионально-техническэ һуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитет табиһан байна.

Һуралсал нарижуулан һайжаруулха хэрэг хадаа арадай ажахыда хүдэлжэ байһан дунда шатын эрдэмгүй залуушуулай һуралсал саашадань хүгжөөхэ асуудалтай холбоотой юм. «Залуу ажалшан бүхэндэ — дунда эрдэм» — гэһэн уряа доро ороной предприятинууд, барилгын эмхинүүдтэ, эмхи зургаануудта ехэ хүдэлөөн эхилһэн байна.

Залуушуулай һуралсалай ба хүмүүжүүлгын хэрэг хадаа тэдэниие коммунис үзэл бодолтой, социалис Эхэ орондоо үнэн сэхэ байхаар һургаха зэргэтэй гэжэ КПСС-эй XXIV съезд онсолон тэмдэглэһэн байгаа. Партиин энэ эрилтые бэелүүлэн совет багшанар һурагшадые марксистско-ленинскэ үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхын түлөө оролдожо байна, саашадаашье оролдохо.

СССР-эй Верховно Соведэй июлиин сессиин баталан абаһан арадай гэгээрэл тухай ССР Союзай ба союзна республикануудай Хуулиин үндэһэ һууринууд совет һургуулиин саашанхи хүгжэлтэдэ тон ехэ удха шанартай болоно. Тэрэ документ соо арадай гэгээрэлэй саашанхи хүгжэлтын шэпэ алхам тодорхойлогдожо, ургажа ябаа залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар ленинскэ ёһо гуримуудые бэелүүлгын хэдэн арбаад жэлэй дүй дүршэл согсологдоһон байха юм.

(ТАСС).

Толилогдоогүй бэшэгэй мүрөөр

«ДАРЫ ТҮРГЭН»

Иимэ гаршагтай багахан бэшэг газетын редакцида һаяшаг ороһон юм. Захааминай аймагай Хужар тосхоной магазинда Н. Балданова наймаалагшаар хүдэлнэ. Энэ нүхэр архи худалдаха гурим эбдэнэ: ямаршье сагта хүн зондо архи худалдажа байдаг заншалтай. Хэтэрхэдээ архи гэртээ абаашаад, һүниндөө худалдана. Магазиндань эдеэ хоолой зүйлнүүд саг сосгоо асаргаданагүй, хилээмэн дуталдана. Наймаашан Н. Балданова худалдан абагшадта хэрзэгы бүдүүлигээр хандана гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа.

Бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтануудые шалгажа үзөөд, таараха хэмжээ абахын тула Захааминай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедтэ газетын редакци хандаһан юм.

«Аймагай Соведэй гүйсэдкомой тусхай түлөөлэгшэ Хужар тосхоной эдеэ хоолой зүйлнүүдэй магазинай хүдэлмэри шалгажа үзэһэн байна. Шалгаһан үдэрынь тус магазинда 3 сортын саахар, элдэб янзын конфетэнүүд, печени, пряник, сагаан тоһон, маргарин, лапша, эдеэ хоолой бусад зүйлнүүд байгаа. Тиихэдэ архи, пивэ, һэрюун ундан байһан. Закаменск хотын хилээмэнэй заводой нэгэ пеэшэнэй заһабарида ороһонһоо боложо, аймагай тосхонуудай зарим магазинуудта хилээмэн хэдэн үдэр соо дуталдаһан юм.

Эндэхи «Коммунизмын зам» колхозой партномой секретарь Д. Д. Очировтай, худалдаа наймаанай нэгэдэлэй директор Ш. Д. Гылыковтэй, мүн худалдан абагшадтай хөөрэлдэһэнэй ёһоор, хямда сэнтэй консервэнүүд, колбасагай зүйлнүүд, крупа заримдаа наймаанда үгы байдаг гэжэ элирүүлэгдэбэ.

Магазинай наймаалагша Н. Балдановатай совет худалдаа наймаанай гурим нарин нягтаар сахидаг болохо тухай хөөрэлдөөн болоо. Редакцида ороһон бэшэгэй авторнуудай зарим баримтанууд ямаршье үндэһэгүй гэжэ худалдан абагшад мэдүүлһэн байна. Магазинай хүдэлмэри улам һайжаруулха талаар зохихо хэмжээн абтаба» гээд аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ К. М. Шурыгин редакцида мэдээсэһэн байна.

Советскэ Союзай туһаламжаар бодхоогдоһон Кисумудахи больница — Кениин медицинын эрхим эмхи зургаануудай нэгэн. Эндэ совет врачнууд хүдэлнэ. Тэдэнэр арадай элүүрые хамгаалха, национальна кадрнуудые бэлэдхэхэ хэрэгтэнь туһална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Москваһаа ошоһон совет-врач педиатр Е. Ищенко (дундань) госпиталиин хүүгэдэй отделенидэ.

ТАСС-ай фотохронико.

Багшанарай августын зүблөөн

ТҮГЭС ҺАЙНААР ҮНГЭРБЭ

Һаяхан Түнхэнэй аймагай Хэрэн тосхоной соёлой ордон соо багшанар олоороо сугларaад, хоёр үдэрэй туршада хуралдажа, һуралсал-хүмүүжүүлгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Конференциин эхилхын урда тээ Хэрэнэй дунда һургуулиин багша Е. И. Попова, түрүүшынгээ жэл багшалхаяа ерэһэн, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуули дүүргэһэн А. Д. Дальбинова гэгшэд сугларагшадые амаршалба.

«Арадай гэгээрэл ССР Союзай ба союзна республикануудай хуули гаргаха гол дүримүүд» тушаа СССР-эй Верховно Соведэй зургаадахи сесси дээрэ баталагдаһан хуули бэелүүлхэ тухай Түнхэнэй аймгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша Д. Д. Цыренджиев элидхээ.

«Хүдөөгэй һургуулинуудай хүдэлмэриин арга боломжонуудые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар хүдөөгэй һургуулинуудай ажал ябуулга тушаа аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Д. Таханов элидхэл хэбэ.

Багшанар, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйгээр элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсээ. Толтойн дунда һургуулиин директор Д. Замбалов, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь В. Шагдуров, партиин райкомой секретарь В. Пахахинов, аймгүйсэдкомой культурын таһагые даагша Х. Хантаев болон бусад үгэ хэлэжэ, һонин һанамжануудые оруулаа.

Б. БИРБАЕВ

Түнхэн.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

НИКОЗИ

ПРЕЗИДЕНТЫН МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

«Советскэ Союз Кипр хоёрой хоорондын харилсаанай тасалгаряагүй хүгжэжэ байхые харахада тон аятай. Манай худалдаа наймаанай холбоон нилээд үргэдхэгдөө. Соёлой, экономическа харилсаа холбоон ба бусад һалбаринууд тухай мүн тиигэжэл хэлэхэдэ болохо», — гэжэ Кипрэй президент Манариос СССР-һээ Кипрэй Республикада байха элшэн сайд С. Т. Аставинай этигэмжэлгэ гэрэмэтануудые барюулалгын ёһололой үедэ мэдүүлээ.

КАБУЛ

Хэлсээнүүдтэ гар табигдаба

ТАСС

Баридай, слюдагай ба ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдые шэнжэлэн ашаглаха хэрэгтэнь Афганистанда совет эмхинүүдэй зүтһөө техническэ туһаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээндэ һаяхан гар табигдаа. Афганистанай түсэблэлгын министрэй орлогшо Али Ахмед Хурам документдэ гар табилгын ёһолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, техническэ ба экономическа туһаламжын түлөө Советскэ Союзда баясхалан хүргэбэ. Мүнөөдэр баталагдаһан хэлсээн Афганистанай промышленностиие хүгжөөхэ, гадаадада гаргагдадаг эд товарай хэмжээ ехэ болгохо хэрэгтэ туһа хүргэхэ байха гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

* * *

ХАНОЙ. (ТАСС). Элүүрые сахилгын талаар Вьетнамай Демократическа Республикын ба Монголой Арадай Республикын хоорондохи харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ гар табигдаба.

ТОКИО

Совет-япон экономическа харилсаа холбоон

ТАСС

Хоёр ороной хоорондо худалдаа наймаанай харилсаа эрхилхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй Токиодохи хөөрэлдөөнүүдэй үедэ япон-совет экономическа харилсаа холбооной түсэбүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Совет делегациие — СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй нэгэдэхи орлогшо И. Ф. Семичастнов, Японой делегациие — экономическа эмхинүүдэй федерациин түрүүлэгшэ К. Уэмура толгойлно.

ОТТАВА

Түмэр замшадай ехэ буһалгаан

ТАСС

Канадын түмэр замай 11 компаниин хүдэлмэрилэгшэдэй бүгэдэ нийтын забастовко правительствые ехээр һанаата болгонхой. Канадын премьер-министр П. Трюдо ороной телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, түмэр замай транспортын хүдэлхэеэ болиһон байдалые «оромнай саашадаа тэсэхэ аргагүй» гэжэ мэдүүлбэ.

Забастовко болюулха хэмжээ абахын тула парламентын сессиие августын 30-да зарлаха гэжэ П. Трюдогой шиидхэһэниинь мэдээжэ. Юундэ тиигээб гэхэдэ, бузгаалан бодоһон түмэр замшадай ба түмэр харгынуудай захиргаанай хоорондо ажалай министр Д. Манрогой хамааралгатайгаар хэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд мухардалгада ороод байна бшуу.

Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэһэнэй ёһоор, парламентын баталһан хуулиин хэрбээ салин хүлһэ дээшэлүүлхэ тухай эрилтэнүүдые хангахагүй байгаа һаань, 56 мянган түмэр замшад эрхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ байха гэжэ Канадын түмэр замай хүдэлмэрилэгшэдтэй профсоюзна нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

КАИР

Египет Ливи хоёр нэгэдэбэ

ТАСС

Египет Ливи хоёрһоо бүридэһэн, нэгэдэмэл араб гүрэнэй тогтоогдоһон тухай эндэ тусхайлан соносхогдоо. Президент А. Сададай, гэнтэ Каир ерэһэн ЛАР-ай Революционно командованиин соведэй Түрүүлэгшэ М. Каддафиин хоорондо хөөрэлдөөнүүд боложо дүүрэһэнэй һүүлээр иимэ шиидхэбэри абтаа.

Декредтэй зохилдуулан, Египедэй 50 түлөөлэгшэһөө, Ливиин 50 түлөөлэгшэһөө бүридэһэн Конституционно ассамблей сентябриин нэгэндэ тогтоогдохо юм ха. Энэнь конституци зохёохо, нэгэдэмэл гүрэнэй президентын кандидатура дурадхаха болоно. Хоёр орондо тус бүридэнь конституциин, президентын кандидатурын асуудалнуудаар референдум үнгэргэгдэхэ. Референдумэй болзор гараадүй.

Египедэй ба Ливиин хоорондоо тоосоо хэхын тула сентябриин 1-һээ шэнэ мүнгэн — араб динар бии болгогдохо.

ЛОНДОН

К. Вальдхайм Израиль ошобо

ТАСС

Дүтын зүүн зүгтэй хэдэ хэдэн оронуудаар ябаха түсэбтэй ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм августын 30-да Тель-Авивта ерээ гэжэ Рейтер агентство мэдээсэнэ. Израилиин тушаалтад К. Вальдхаймай ошохын урдахана мэдүүлгэнүүдые тунхаглахадаа, энэ ерэлгын үрэтэй байлга тухай ажаг һэжэг уридшалан мэдүүлһэн байна. Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Эбанай хэлэһэнэй ёһоор, «К. Вальдхаймай ерэлгэ оршон байдал лэ шэнжэлхэ зорилготой» юм ха.

Дүтын Зүүн зүг тушаа ООН-ой гаргаһан шиидхэбэри дүүргэхэеэ арсадаг Израиль ООН-ой генеральна секретариин тусхай түлөөлэгшэ Г. Ярринтын даабариин таһалдалай түлөө харюусалга сэхэ дааха байһаниинь элитэ.

МЕХИКО

Газарай хүдэлэлгын хойшолонгууд

ТАСС

Мексикын түбэй районуудта августын 29-нэй үдэр газарай ехээр хүдэлһэнһөө уламжалан, 570 гаран хүн хосороо. Энэ хадаа орон дотор һүүлэй зуун жэлэй туршада бүридхэлдэ абтаһан газарай хүдэлэлгын эгээн ехэнь болоно.

Пуэбла, Оахака штадуудай 24 городто ехэ һандарал ушаруулагдаһан, тэдэнэй дундаһаа зургаан городой гэр байрануудай ба захиргаанай байшангуудай гурбанай хоёр хубинь үгы хэгдэһэн байна. Энэ райондо һарын турша соо таһалгаряагүй хура бороо орожо, ехэ гарза хохидол ушаруулһан дээрэһээнь, усалда орогшодой байдал бүри хэсүү бэрхэтэй болонхой.

САНТЬЯГО

Харша этэгээдүүдтэ эсэргүү хэмжээнүүд

ТАСС

Хуули буса забастовкодо һара үлүүтэй соо хабаадажа байгшадые, ашаанай машинануудай эзэдэй нэгэдэлые хуулиһаа гадуур гэжэ соносхохо тухай шиидхэбэри правительство баталан абаа гэһэн мэдүүлгэ хэблэлдэ тунхаглахынь тула Чилиин дотоодын хэрэгүүдэй министр Карлос Брионес һамжуулба. Ашаанай машинануудай эзэдэй нэгэдэлдэ зорюулагдаһан грузовигуудые, буһалгаанай болюулагдаа һаань, үнэн сэхээр хүдэлмэрилхөөр бэлэн байһанаа элирхэйлһэн зарим жолоошодой дунда гү, али транспортын хэрэгсэлнүүдэй эзэдэй нютагай нэгэдэлнүүдэй дунда хубааха захиралта правительствын зүгһөө үгтэбэ гэжэ мэдүүлгэ дотор мүн лэ хэлэгдэнэ. Такси болгон хэрэглэхын тула гадаадаһаа худалдан абтаһан шэнэ автомашинануудые хубаалгын үедэ иимэл политика баримталагдаха байха.

Хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ хангахын тула тэдэ автомашинануудые даажа дары хүдэлмэрилхэ зүбшөөлөө үгэһэн зарим таксистнуудта гү, али жолоошодой нютагай нэгэдэлнүүдтэ шэнэ машинанууд үгтэхэ. Хүдэлмэрилжэ эхилһэн бүхы транспортнигуудай аюулгүй байдал хангагдаха гээд мэдүүлгэ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Энэнэй урда тээ мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, транспортнигуудай буһалгаа болюулха һүүлшын болзор президент Сальвадор Альендиин заабариин ёһоор тогтоогдоһон байгаа. Энэ болзорой дүүрэбэшье, конференциин удамаршад правительствын дурадхалда харюу үгөөгүй.

Орон доторхи транспортын хүдэлмэри заһаруулан гуримшуулхын тула засагай зургаануудтай харилсаа холбоо хэхыень бүхы ажалшадые, Чилиин бүхы патриодуудые правительство уряалаа.

БУЭНОС-АЙРЕС

Уругвайда тохёолдоһон бэрхэтэй саг

ТАСС

Уругвайһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, энэ орон мүнөө хэсүү байдалтай болоод байна. Бордаберриин правительство тэндэхи түрүү үзэл бодолтой партинуудай ба эмхинүүдэй ажал ябуулагшадта эсэргүү мүрдэлгээ улам шангадхажа, ажалшадай эрхэ хаһаха шэнэ добтолго хэжэ байнхай. Уругвайн түрмэнүүдтэ дүрбэ мянга гаран хүн һууна. Тэдэнэй дунда — үргэн фронтын гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Либер Сереньи, профсоюзна хүдэлөөнэй олон ажал ябуулагшад, түрүү үзэл бодолтой эмхинүүдэй бусад хүтэлбэрилэгшэд бии. Олон мянган уругвайцууд өөһэдыгөө абархын тула хилын саана зугадан гараха баатай болоно. Эндэхи засаг шанга цензура тогтоонхой. Уругвайн коммунистнуудай орган — «Популар» газетэ илангаяа ехээр хашагдана, мүрдэгдэнэ. Шалтагааниинь юуб гэхэдэ, орон доторхи экономическа хүндэ хүшэр байдал тухай статьянуудые тунхаглаһан байгаа ха. Уругвайн профсоюзна хүдэлөөнэй мэдээжэ ажал ябуулагша Эктор Родригес һаяхан түрмэдэ хаагдаа. Фабрикануудай нэгэндэ, ажалһаа хуули бусаар гаргагдаһан бүлэг текстильщигүүдтэй хөөрэлдэжэ байха үедөө тэрэ баригдажа хаагдаба. Иимэ зэрлиг хархис ябуулга ехээр дураа гутаха ябадал орон дотор үүсхээ.

Э. Родригесые, мүн хуули бусаар хаагдаһан бусад патриодуудые дары сүлөөлхэ эрилтэ Нэгэдэмэл бүлэгэй (үргэн фронтын бүридэлдэ ородог эмхиин) мэдүүлгэ дотор табигдана. Хаагдаһан хүнүүдэй олониинь ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр хэдэн һарын турша соо түрмэ ба концлагерьнуудта һууна.

МОГАДИШО

ПАТРИОДУУДТАЙ ҺАНАЛАА НЭГЭДЭН ДЭМЖЭНЭ

ТАСС

Африкын хэдэ хэдэн оронуудай текстильнэ, арһанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй уласхоорондын семинарта хабаадагшад Португалиин колонизаторнуудые, Урда-Африкын расистнуудые, тэдээндэ дэмжэлгэ үзүүлдэг НАТО-гой империалис оронуудые эрид буруушаан шүүмжэлбэ. Семинарта хабаадагшад сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалтай болохын түлөө тэмсэгшэ Анголын, Мозамбигай, Гвинейн (БИСАУ) ба Африкын бусад оронуудай патриодуудтай һанал нэгэтэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлбэ, Израилиин эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн тэмсэжэ байгаа араб арадуудай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэбэ.

ПЕКИН

КПК-гай ЦК-гай пленум

ТАСС

X съезд дээрэ һунгагдаһан КПК-гай ЦК-гай пленум эндэ болобо. КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшээр Мао Цзэ-дун, Центральна Комитедэй түрүүлэгшын орлогшонороор Чжоу Энь-лай, Ван Хун-вэнь, Кан Шэн, Е. Цзянь-ин, Ли Дэ-шэн һунгагдаа.

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдээр: Мао Цзэ-дун, Ван Хун-вэнь, Вэй Го-цин, Е. Цзянь-ин, Лю Бо-чэн, Цзян Цин, Чжу Дэ, Сюй Ши-ю, Хуа Го-фэн, Цзи-Дэн-куй, У Дэ, Ван Дун-син, Чэнь Юн-гуй, Чэнь Си-лянь, Ли Сянь-нянь, Ли Дэ-шэн, Чжан Чунь-цяо, Чжоу Энь-лай, Яо Вэнь-юань, Кан Шэн, Дун Би-у гэгшэд һунгагдаба.

ЦК-гай Политбюрогой гэшүүдтэ кандидадуудаар: У Гуй-Сянь, Су Чжэнь-хуа, Ни Чжи-фу, Сайфуддин гэгшэд һунгагдаа.

ЦК-гай Политбюрогой саг үргэлжын комитедэй гэшүүдээр: Мао Цзэ-дун, Ван Хун-вэнь, Е. Цзянь-ин, Чжу Дэ, Ли Дэ-шэн, Чжан Чунь-цяо, Чжоу Энь-лай, Кан Шэн, Дун Би-у гэгшэд һунгагдаба.

АЖАБАЙДАЛҺАА УДХАЛАН ЗУРАХА

Боробтор үнгэтэй хабтагар бүд тэниитэрнь татаад, шэрэ бирэсээ бэлдэжэрхёол һаа, уран зураг ямаршьегүй бүтэжэрхидэг гэжэ зариман һанадаг гээшэ. Энэмнай даншье тиимэ бэшэл. Ёһотой һайн уран бүтээл тиимэ хүнгэхэнөөр хэгдэдэггүй юм шуу.

Хаанашье ошонгүй, ходол таһалгадаа һуугаад хүдэлжэ болохогүй ха юм. Юун тухай, хайшан гэжэ зурахаяа мэдэхэгүйш. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, темэгүй мухардажа зобохош. Хужарлан харама, ажал хэрэгыень анхаран хаража, тэдэнэй һанал эрмэлзэлые зүрхэндөө дүтөөр мэдэржэ ябахадаш одоол гол темэшни олдожо, үшөө бэшэгдээгүй зурагайшни түхэл шарай тархидашни бүрилдэжэ байдаг шуу.

Ушар имэһээ манай уран зураашад промышленна предприяти болон хүдөө нютагуудаар саг үргэлжэ ябажа, ажабайдалай гүн cooһoo гол темээ шүүрдэжэ абадаг заншалтай юм. Нэгэ дахин ошоод, яаруу т ү р г э н ө ө р хөөрэлдэхэ бэшэ, харин оло дахин уулзаха, үнжэхэ хонохошье ушар гарадаг гээшэ. Эгээл тиигэжэ ябахада мэдэгдээгүй юумэн элиржэ эхилдэг, бүришье эршэтэйгээр хүдэлхэ дуран хүрэхэ юм.

Жэшээнь, бүлэг уран зураашад Ю. Чирков, В. Грищенко, Г. Кунцов, М. Москвитин гэгшэд һаяшаг Баргажанай аймагаар ябажа ерээбди. Хүбшэ тайгын горход һабаһаа халижа, нуга тохойнуудаарнь уһан гараад, хүдөөгэйхид үертэй тэмсэжэ сүлөөгүй байгаа.

Улан нютагайхид бидэнние хани халуунаар угтажа, эрхим түрүү малшад болон таряашадтай уулзажа, дүрыень зурахыемнай дурадхаба. Баясаһамнайшье хэлэшэгүй ааб даа. Уертэй тэмсэжэ байгаашье һаа, уран зураашадай ажалые үндэрөөр сэгнэжэ, ажалша бэрхэ хүнүүдээ магтан зуруулха дуратай байһандань сэдьхэлээ уяраа һэмди.

Хара-Уһан гэжэ газарта һаалиин фермэ оршоно. Ажал хэрэгээ яһала һайса мэдэхэ эрхим түрүү, нилээд ехэ дүй дүршэлтэй һаалишад эндэ хүдэлнэ. Жэшээнь, Сэсэг Ринчинова колхоздоо үнинэй һаалишанаар хүдэлдэг, эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг. Тиимэһээ хүндэтэ колхозницын нэрэ зэргэтэй болоһон байна. Ахамад һаалишанай зүбшэл заабарие залуу һаалишад хододоо хадуужа абадаг, дүй дүршэлдэнь һуралсадаг гээшэ. Уран зурааша М. Москвитин ахамад һаалишантай танилсажа, ажал хэрэгыень алдангүй хараа һэн. Эртэ үглөөгүүр, орой үдэшэшье фермэдэнь ошолсожо, ажалтайнь бүри дүтөөр танилсаһан байха. Тиигэжэ М. Москвитин энэ һаалишанние зуража абаа бэлэй.

Ханда Доржиева ахамад һаалишанай дүй дүршэлдэ һураһан байха. Хүдэлхэдөө шуран бэрхэ, үнеэнэй хүхэ шобторходоошье шадамар. Хандын дүрэ зурагые уран зураашa Ю. Чирков хээд, өөртэнь харуулаа һэн. Залуу һаалишан миһэрэн энеэбхилээд, «Зураг дээрээ бүри залуу болоо гүб даа» гэжэ хэлэһэн юм. Бидэнэй зүрхэ сэдьхэл баяраар халижа, ажалаа имэ үндэрөөр сэгнүүлһэндээ омогорхохо ушартай байгаа һэмди.

Тиихэдэ би Очирма Шагжиевна Пиртановатай танилсажа, ажалаарнь мүн баһа һонирхоо бэлэйб. Очирма Шагжиевна һаалишанаар үнинэй хүдэлнэ, һүн далай жэл бүхэндэ долгилуулна. Нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй, колхозой правлениин зүгһөө магтаал һайшаалда хүртэжэ байдаг гээшэ. Ушар имэһээ тэрэнэй дүрэ дурагые урма зоригтойгоор буулгажа абаа һэм. Гадна Жигмит Цыденова, Цыпылма Ринчинова, Елизавета Базарова, Евдокия Балганова гэгшэдтэй танилсаад, дүрыень зуража абаабди.

Хүнтэйн таряалан аймагтаа һайн мэдээжэ ааб даа. Ажалша бэрхэ механизаторнууд үрэжэлтэ талаяа һайнаар эдлэжэ, намар бүхэндэ шахуу үндэр баян ургаса хуряадаг янзатай. Эндэхи полевой станда ерэхэдэмнай таряашад ногоон тэжээл бэлдэжэ, «булад агта» хүлэгүүдэйнгээ амые татаха сүлөөгүй хүдэлжэ байгаа һэн. Тиигэбэшье нэгэ забһарыень оложо хөөрэлдөөд, хэды үдэр байха үедөө дүрыень зуража абаа һэмди.

—Эрдэни Нанзатов комбайн жолоодоно, армиһаа һая ерэһэн Цырен Очиров трактористаар хүдэлнэ. Хоюулан оролдосотой, урагшаа һанаатай хүбүүд байна. Тэдэнэй дүрые зураа һаа яахабта,—гэжэ колхозой главна агроном Бато Очирович Гармаев дурадхаа һэн.

Тэд яахаб. Үндэр баян ургасын эзэнэй гүйлтые тэрэ доронь бэелүүлээ һэмди. Тиихэдэ дүрые зураагүй хахасахань дэн лэ аягүй байгаа һэн.

— Манай энээгүүр ходо ябажа байгыт. Уран зураашадай, зохёолшодой, артистнарай ерэхые хүлеэдэг гээшэбди. Гол темэтнай одоол эндэ ха юм.—гэжэ Б. О. Гармаев ябаха дээрэмнай хэлээд, бидэнэй гарые шангаар баряа бэлэй.

Улаан-Үдэеэ ерэхэтэйгээ сасуу дэбтэрээ һэхэн хаража, ябуул дундаа буулгаһан зурагуудаа графикын маягаар хээбди. Тэдэнэртэйгээ дахин уулзажа, дүрэ зурагыень үнгэ бүриин шэрэ будагаар гоёон байжа хэжэ, түхэл шэнжыень, абари занғыень тодо хурсаар харуулхые оролдохобди.

Игэжэ ажалша хүнүүдтэй уулзажа, гол темээ ажабайдалай гүн cooһoo шүүрдэжэ абаад, хужарлан харама зурагуудые хэхэдэ хэн хэндэмнайшье аша туһатай ха юм.

А. САХАРОВСКАЯ,
уран зурааша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баргажанай аймагай Уланай түрүү һаалишан Сэсэг Ринчиновагай дүрые уран зурааша М. Москвитин зуража абаһан байна.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ

- Уран зураашаднай юу хэнэб?
- Нэрэ хүндэ, һэшхэл тухай.
- Аман үгын абдарһаа.

ТӨЛИ

ХҮНЭЙ НЭРЭ ХҮНДЭ, ҺЭШХЭЛ

СОВЕТ ХҮНҮҮДЭЙ абари зан, нэрэ хүндэ, һэшхэл тухай манай уран зохёолшодой номууд соо, газетэ, журналнууд дээгүүр дэлгэрэнгыгээр бэшэгдэдэг, зүжэг кинофильмнүүдтэ хэлэгдэдэг байна. Хэды тиибэшье хүнэй нэрэ хүндэ, абари зан, һэшхэл тухай хөөрэлдөөн үшөөл үргэлжэлһөөр, тэдээн тухай дуудал үшөөл табигдаһан зандаа.

Совет шэнэ хүн... Тэрэнэй хүмүүжүүлгэ, баатаршалга, абари, һайхан сэдьхэл, урагшаа һанаан, арюун нэрэ хүндэ, һэшхэл тухай яһала мэдэнэбди.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай дүүрэһэн хойно манай баруун хилэ дээрэхи Брест хэрэмэй ханада имэ бэшэг олдоо гэдэг. «Үхэхэбди, тиибэшье дайсанай гарта орохогүйбди!» Эдэ үгэнүүдые бэшэһэн баатар сэрэгшэд нэрэеэшье бэшээгүй. Зүгөөр Эхэ оронойнгоо, арад зонойнгоо эрхэ сүлөө, зол жаргал, нэрэ хүндын түлөө ами наһаяа гамнангүй, улаан шуһаяа адхан унаа ха юм. Тэдэ сэрэгшэд өөһэдынгөө нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ, һэшхэлдээ хиратоойгүйгөөр Эхэ оронойнгоо түлөө алдалан унаа.

Хүнэй нэрэ хүндэ... Нюдэнэй сэсэгы шэнгеэр гамнажа ябадаг нэрэ хүндэмнай. Совет ороной эрхэтэн бүхэн өөрынгөө нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябахадаа, нютаг, хүн зон, предприяти, ажахынгаа нэрэ хүндые арюунаар абалсажа ябаха бэшэ аал?

«Нэрээ хухаранхаар, яһаяа хухара» гэжэ буряад арад дэмы хэлсэдэг бэшэ. «Эдир залууһаа нэрэ хүндээ гамна» гэһэнород арадай сэсэн мэргэн үгэнүүд эндэшье һанагдаадхина.

Нэрэ хүндэеэ арюун сэбэрээр үргэн ябадаг, аймаг, ажахы, республикынгаа нэрые суурхуулдаг хүнүүд манайда олон. Ажалай баатарнууд, түрүү һаалишад, хонишод, таряашад, хүдэлмэришэд, интеллигенциин түлөөлэгшэд өөһэдынгөө уялганuудта үнэн сэхээр, бүхы сэдьхэл зүрхэнһөө оролдон хандажа, үүсхэлтэй, урагшаа һанаатай, омог дорюун эрмэлзэлтэй, олоной хэрэгэй түлөө оролдожо ябахадаа, өөһэдынгөөшье, түрэл Буряад оронойнгоошье нэрые суурхуулна. Энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 155 хурьга абажа, хүхэ ногоон дээрэ бүрин бүтэнөөр табиһан, Зэдын аймагай Борьёогой совхозой хонишон Дмитрий Яковлевич Свистунов, жэл бүри ехэ һү һаажа, республика доторoo суурхадаг, Сэлэнгын совхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадвашкина, ууҗам таладаа алтан таряанай үндэр ургаса халюуруулдаг, Зэдын аймагай механизатор, Социалис Ажалай Герой Евлампий Павлович Бутаков, Улаан-Үдын сэмбын фабрикын хүдэлмэришэн, Социалис Ажалай Герой Дарья Касьяновна Тумурова, РСФСР-эй гүрэнэй шанган лауреат, СССР-эй арадай артистка Лариса Петровна Сахьянова болон бусад суута хүнүүднай гансашье өөһэдынгөө бэшэ, Буряад оронойнгоо нэрэ хүндые дээрэ үргэлсэн ябана ха юм.

Нимэ нүхэдэй олоншье һаа, өөрынгөө нэрэ хүндые доройтуулхаһаа гадна, нютаг нугынгаа, предприяти, ажахынгаа нэрые сэгнэдэггүй заримашуул үшөөл дайралдана. Нэгэл дахин хухарһан нэрые һүүлдэнь бодхоохо, арюудхаха гээшэнь ехэл хүшэр хэрэг ааб даа.

Эндэ нэгэ жэшээ дурдамаар ха. Зэдын аймагай Бурғалтай нютагта ажаһуудаг Т. С. Менжиков гэгшэ архи уугаад, алмайрдаг, аашалдаг заңгынь ехэдээд, һургуулиингаа директорэй ами наһа хороожорхиһон байна. Энэ зэбүүрхэмэ муухай, гэмтэ ябадалынь тэрэнэй гэр бүлын, үхибүүдэйнь, һургуулиинь, өөрэйнь, нютагайнь нэрэ хүндые бузарлажа хаяба ха юм.

Олон жэлдэ бии болоһон нэрэ хүндэ гээшэмнай нэгэл имэ тэсэшэгүй ушараар, архиин һогтуугаар, хулгай хүдалаар, богонёор хэлэхэдэ, муу муухай, һалихай ябадалаар гансата зурагдан хаягдадаг бэшэ гү?

Архи уугаад түрэлхидөө, гэр бүлэеэ үймүүлдэг, хулгай хэдэг, худалаар хэлэдэг, хаарта хэжэ хүнүүдэй мүнгэ эдидэг хүйхэрнүүд өөһэдынгөө нэрэ хүндэ гутаахаһаа байтагай, обществодо, олониитэдэ хариша хүнүүд болоно бэшэ гү?

Улаан-Үдэ хотын үйлсөөр архиншa заримашуулай тэнэжэ ябахань ходо харагдадаг. Тэдэ хүнүүдэй хаана хүдэлдэгынь, ямар нютагһаа ерэһэниинь, нэрэ обогыньшье мэдэгдэдэггүй. Юрэдөөл, харахадаш, ресторануудай үүдэндэ гү, али архи худалдадаг газарнуудта обоoржо, ёлогошолдожо, хүнүүдһээ мүнгэ гуйраншалжа байдаг. Эдэ хүнүүд нэрэ хүндэ, һэшхэл тухай үнинэй мартанхай хаш.

Һэшхэл... Өөрынгөө уялгада харюусалгатайгаар хандадаг, үнэн зүрхэ сэдьхэлһээ оролдожо, ходо һанаагаа зобожо ябадаг, сэбэр сэхэ, эльгэ нимгэн, олоной хэрэгые өөрынгөө хэрэгһээ үлүүдэ тоолодог хүнүүдые һэшхэлтэй нүхэд гэжэ нэрлэдэгбди.

Һэшхэл тухай ойлтосо олондо мэдээжэ ааб даа. «Һэшхэлтэй нүхэр», «Һэшхэлгүй хүн даа», «Һэшхэлынь яашоо юм?», «Һэшхэлээ алдаа даа» гэжэ хэлсэхые олонто дууладагбди.

Гурба-дүрбэн жэл болобо гү. Тюмень-Сургут гэһэн зайн галай линии дээрэ имэ ушар болоо һэн. Ехэ вольттой баханын утаһан шангa шуурганда таһа буугаад, аймшагтай аюул болохоёо байба. Танигдаагүй хоёр хүбүүд, тад ондоо участогай монтёрнууд тэрэ аюулые харажархёод, «манай хэрэг бэшэ, ондоо хүнүүд заһабарилна аабза» гэжэ һанангүй, ами наһаяа гамнангүй, тэрэ баханада гаража, шантаар эшхэрэн үлеэһэн һалхин соо зайн галай утаһые залгаһан байна. Тэдэ хүбүүдэй нэрэнүүдые бидэ мэдэнэгүйбди. Зүгөөр ёһотойл баатар, ёһотойл һэшхэлтэй хүнүүд гэжэ сэхэ нэрлэхэ эрхэтэйбди.

Хурамхаанай леспромхоздо Василий Паромоновой бага комплексно бригада ажалладаг. Энэ бригадын гэшүүд суурхаһаар үнинэй юм. Тэдэнтэй зэргэлээд ажалладаг бригадануудай һарадаа дунда зэргээр 1500—2000 кубометр модо отолходонь, харин Василий Петрович Парамоновой бригадынхид 4000 мянган кубометр модо отолдог байна юм. Заримашуул доогуур нигэжэ хэлсээдшье абаа: «Бэеэ харуулха, һайрхаха гэһэн хэрэг». Тэд үнэн дээрээ тиимэ бэшэ. Ехэ модо отолжо шадахаар арга боломжотой байһанаа мэдэһэн энэ бригадын гэшүүд һэшхэлээ тэбшээгүй, зүрхэ сэдьхэлһээ оролдожо, Эхэ орондоо ехэ модо тушаана.

Һаяхан болоһон үерэй үедэ үзэгдэһэн ушарнуудыешье хараад үзөе.

Сэлэнгэ мүрэн ехэ гэгшээр үерлээд, Улаан-Үдын шэлэй заводой сэбэрлэлгын түхеэрэлгэдэ ехэ аюул тохёолдохоёо байба. Хаалта, дошо бодхоохо ехэ ажал гараба. Тэрэ хэрэгтэ «Главвостоксибстройн» № 8 автобазын жолоошод ерэжэ туһалба, самосвалнуудаар элһэ, шулуу, хирпиисэ үдэр, һүнигүй зөөбэ.

Энэ баазын жолоошон, залуу хүбүүн Иван Кравцов заһабарилагдажа байһан автомашинаараа тэндэ ошожо, 42 часай туршада унтангүйгөөр элһэ, шулуу зөөһэн байна. Энэ хүбүүн ехэ олзо, мүнгэнэй хойноһоо ороогүй. Харин имэ ехэ аюулай болохоёо байхада, тэрэнэй зүрхэ сэдьхэл үбдөө, һэшхэлынь зобоо. Унтаха нойргүйгөөр энэ аюулые саралсаа.

Энэ үерэй үедэ Хяагтын аймагай Мөөрөөшэ тосхоной хүнүүд ямар ехэ баатаршалга харуулаа гээшэб! Тосхоной гэрнүүдэй уһанда абтажа эхилхэдэ, трактористнууд Борис Ванчиков, Борис Юможапов, Мөөрөөшын совхозой хүдэлмэришэн Виктор Бурунов, студентнэр Владимир Доржиев, Борис Тодорхоев, Анатолий Дабадоржиев гэгшэд бүхэли һүниндөө унтангүй, хүн зоной, магазинай эд бараа катераар зөөжэ гараһан байна. Эдэ хүнүүдэй һэшхэлынь арюун сэбэр, эрмэлзэл зоригынь ехэл гээшэ ааб даа.

Тиин тэһэйш һэшхэлгүйгөөр аашалдаг, «нюуртаа үһэ ургуулһан», эшхэ гайхахаяа болиһон заримашуул ябадаг. Тэдэнэр һэшхэлһээ байтагай хүн нэрээ мартажархёод ябажа байдаг.

Алексей Дашиевич Буянтуевай гэр бүлэ Чикойск тосхонһоо Хяагта хото нүүжэ ерэһээр үнинэй бэшэ. Тэдэнэй эсэгэнь хүндөөр үбшэлһэн байгаа. «Эсэгэмнай үбшэлөө. Врачые эльгээгыт» гэжэ Буянтуевтан больницада хонходобо. Фельдшер Наталья Васильевна Шильниковагай тэрэ үбгэнние үзэхэ, аргалхаяа ерэхэдэ, Буянтуевтанай гэр соо абаха танаггүй, муухай, нобшодоо даруулшаһан байдал үзэгдэбэ. Үбшэн эсэгын хажууда аягатай уһан, хара хилээмэнэй нэгэ зүһэм хэбтэнэ. Буянтуевтан, үбгэн һамган хоёр эсэгынгээ пенси абажа, архи болгожо залгяад, үни дууһажархиһан байба. Энэ түрүүшын ушар бэшэ. Үхибүүдээ, үбшэн эсэгээ хаяжархёод, һанаа амархан ходо архидажа ябадаг үбгэн, һамган хоёрые һэшхэлтэй хүнүүд гэжэ хэлэхээр аал? Түрэһэн эсэгээ газаашалжа, пенсиием абажа, архи болгон уужархидаг хүнүүдые хэнтэй, юунтэй жэшэлтэй гээшэб?!

Һэшхэл... Һэшхэл сэбэр, үнэн сэхэ хүнүүд тухай магтаалай үгэнүүд ямар олоор бэшэгдээб! Эхэ оронойнгоо, арад зонойнгоо, нүхэдэйнгөө, үхибүүдэйнгээ урда һэшхэл сэбэр, үнэн сэхэ байха гээшэмнай һайн һайхан, ёһотой совет хүнэй шэнжэ болоно ха юм.

Нэрэ хүндээ сэбэр һайханаар абажа ябаһан хүн хэзээдэшье мухардахагүй, манай социалис обществын ёһотой гэшүүн гэгдэжэ, олоной түлөө оролдожо, олоной хүндэдэ ходо хүртэжэ ябахал.

Г. ДАШАБЫЛОВ,
журналист.

Совет арадай сэсэн бэлигэй дээжэһээ

ОШЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Хүн болбол шулууһаа хатуу,
сэсэгһээ үнжэгэн.
(Азербайджан).

Хүнэй сэбэр сэлмэг хүгшэрдэг,
Хүнэй сэсэн мэргэн мүхэрдэг.
(Молдаван).

Банниин халуун ууралда
дүшэн үбшэн һүнэхэ.
(Ород).

Ябаа һаа, ямарханшье хадые дабахаш,
Һуугаа һаа, ябаган нүхэндэшье унахаш.
(Шорн).

Мүнгөө гээгээ һаа, юушье гээгээгүй гээшэш,
Сагаа гээгээ һаа, ехые гээгээ гээшэш,
Элүүрээ гээгээ һаа, бүхыгөө гээгээ гээшэш.
(Ород).

Хүнние шэг шарайгаарнь сэгнэдэггүй,
Сэдьхэл, ажалаарнь сэгнэдэг юм.
(Уйгур).

Үгэ гарахынгаа урда тээ
Үгэеэ һайса жажала. (Армян).
Зуун айраннае зоригтой ганса абарха. (Туркмен).
Хаана юун гэжэ хэлэхээ
Харан байжа мэдэ. (Узбек).
Ехэ, багашье далай—дуһал уһанһаа,
Ехэ, багашье ажал—дүршэл шадабариһаа. (Абхаз).

Б. НАМСАРАЙН суглуулбариһаа.

Һархаг намарай хэшэг —
Һархяаг олоор суглуулааб
Һайхан нэгэ үдэр
Һалхинда хатаахаб.
Һараш үнгэрөөгүй
байхада,
Һархяагай шүлэ уухаяа
Аилшалжа намдаа
ерээрэй, —
Аягалхаб тандаа
дүүрэнээр.
Мүнөө дээрээ сүлөөгүйб.
Мушхамал торгон
утаһанда
Шаб шарахан һархяаг
Шагтагалан холбоноб.

Д. БАЛДАНОВАЙ
фотоэтюд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Һуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдаһан материалнууд. «Таряашадай эршэтэ ажал» — Ю. Коркиной статья. Орон доторой һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Дайшалхы ажалай эхин» — В. Сычевой статья. «Хоёр коллективтэ олзотой» — Д. Хванай корреспонденци. Түрэл орондомнай.

Гурбадахи хуудаһанда. «Социалис экономикын үндэһэ һуури» — А. Зубковой статья. Һуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдаһан материалнууд. Юртэмсэ дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй хуудаһан.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Үхибүүдтэ — «Хонхохон» гэжэ театр. 13.35 — «Элүүр энхэ байдал» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 14.05 — «Һуралсалай шэнэ жэлэй эхин». СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютинэй үгэ хэлэлгэ. 14.35 — «Крымэй толон» гэжэ хүгжэмэй бүхэсоюзна фестивалиин түгэсхэлэй концерт. 16.05 — 16.15 — Забһарлалга. 16.15 — «Партиин политикые хүдэлмэришэдэй дэмжэлгэ» гэһэн дамжуулга. 16.45 — «Хүгжэмтэ киоск». 17.35 — О. ба А. Лавровтон. «Следствие ведут «Знатоки» — «Побег». Телевизионно зүжэг. 8-дахи хэрэг, 1-дэхи хэһэг. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Спортын программа. 1. Тамаралга, уһа руу дэбхэрэлгэ ба уһанай поло наадалгаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй нээлгэ. Белградһаа дамжуулга. 2. Академическа һэлюурдэлгээр Европын түрүү һууриин түлөө урилдаан. 20.00 — **Үнгэтэ телевидени.** «Артлото».

Улаан-Үдэ харуулна:

21.10 — Эб найрамдалай уласхоорондын үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. (буряадаар). 21.25 — «Аянганга» — уран зохёолой хүгжэмтэ субботын программа. 22.10 — Концерт.

«Орбита» харуулна:

22.30 — «Танай захилаар». «Хүхюу хүбүүд» — уран һайханай фильм. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00 — Үхибүүдтэ — «Малахитовая шкатулка»— телефильм. 19.50 — «50 жэлэй туужа бэшэг» — 1968-дахи он».

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика дотор үүлэтэйшэг байха. Байгал шадар, урда аймагуудта бороо орохо. Зүүн урдаһаа секундын 5—9 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 22—26 градус дулаан байха. Байгалай хойгуур, хойто аймагуудта 18—22, Улаан-Үдэдэ 10—12, үдэрынь 22—24 градус дулаан байха.

Сентябриин 2—3-да ехэ үүлэтэй байха, зарим тээгүүр бороо орохо. Температура һүниндөө 6—11, Хойто аймагуудта—2—7, үдэрынь 13—18 градус дулаан байха.

Тулмаашалба

ШОГ

Коля хүбүүхэн хоёрдохи класс дүүргэтэрээ, хүгшэн эжынгээ үгэ хүүрһээ гарангүй, яһала һайнаар һураа һэн. Харин мүнөө гурбадахи класста ороһонһоо хойшо, ехэ болооб гэжэ һанаа юм гү, али яагаа юм, юрэдөөл хүгшэн эжынгээ үгэ дуулахаяа болёод, номоо ёһоор үзэнгүй, бүхэли үдэрөөрөө наадажа, зайжа заншашаба. Игэн тиигэн дүрбэдэхи класста мүлхихэ тооной оробошье, һуралсалай жэлэй эхилһэнһээ хойшо муу шаби царай тоодо ороо һэн. Эхэ эсэгэ хоёрынь ажалһаа үдэшэ ерээд байхадаа, хаа яа игэжэ асууха:

— Зай, хүбүүн, ямар һуража байнаш?

Тиигэхэдэнь хүбүүн үг маг гээд үнгэрдэг байба.

Хүгшэн эжынь нэгэтэ игэжэ хэлээ һэн:

— Ши, Коля, ород хэлэеэл һайнаар үзэ. Ород хэлэгүй хүн хаанашье холо ябажа шадахагүй юм шуу даа.

Тиихэдэнь Коля урда һаань тордиһогүй харюусаба:

—Би ород хэлэ хэнһээшье һайнаар мэдэхэб.

...Нэгэтэ Коля хүбүүнэй һургуулиһаа бусажа ябатар, Буда үбгэн хойноһоонь хүсэжэ ерэбэ. Үбгэн ехэ баярлаһан янзатай:

— Яагаа талаантайгаар шамтай уулзаба гээшэбиб! Би врачта ошожо ябанаб. Өөрөө ород хэлэгүй аад, ехэ һанаата болоноб. Намтай ошолдожо, тулмаашалжа үгыш даа.

Коля ехэл һэнгэргүйгөөр зүбшөөбэ:

— Та өөрынгөө түлөө нэгэ хэды үгэ хэлэжэ шадахагүй хүн гээшэ гүт? Бидаал байна даа, понимаешь.

Врач эхэнэр ехэл анхаралтайгаар үбгэн тээшэ хараад:

— Зай, яагаабта, юун болооб? — гэжэ асууба.

Үнэн тулмаашалха болоходоо, Коля тээлмэрдээд байшаба. «Байза, хоолой гэхэдээ, юун гэжэ хэлэдэг бэлэй?» — гээд, бодолгото болобо. Толгойгоошье маажахадань туһа болобогүй. Хүйтэн хүлһэн духа дээрэнь бужаганан гаража, нюдөөрнь уһа гүйбэ. Нэгэ врач эхэнэр тээшэ, нэгэ үбгэн тээшэ харана. Тиигэжэ байтарнь, гэнтэ Колиин досоо нара ногоо татаһан юумэндэл боложо, хүбүүншье врач эхэнэрые сэб сэхэ шэртэн, шанга гэгшээр хэлэжэрхибэ: «Дедушкын труба болит».

Л. ЛИНХОВОИН.

Онтохо[н]

ГУРБАН ЗАХЯА

Урдын урда сагта һэ[…] Хондолын гол гэжэ газ[…] Зандан гэжэ айлайхи [...] һуудаг байгаа. Тэрэ айл[...] дунда шадалтай һэн. [...] ганса хүбүүтэй байгаа. [...]рэнь Үгөөри гэжэ нэр[...] һэн ха.

Нэгэтэ Зандан үгэн [...]лаар ошоод ерэһэн аад, [...] дуруухан бусаба ха. Эсэ[...]гэ имэ муу ябахые нэг[...]шье хаража үзөөгүй Үгөө[...] гайхаһандаа игэжэ асу[...]:

—Аба, та мүнөөдэр ю[...] уруу дуруубта?

Эсэгэнь хүбүүн тэ[...] энэрхы урин нюдөөр хара[...] игэжэ хэлэбэ:

—Муудангүй яахабиб? [...]зар уһан дээрэ ганса хүбү[...] шамайгаал хаража ябаа [...] Игээд хэдэн жэлһээ [...] майемни сэрэгтэ абаха [...] байна. Яаха аргагүй а[...] ха юм. Эхэ эсэгэ хоёр[...] дэшни хүгшэржэ байна[...] Шимнай түргэхэн айл бо[...]жо, үхибүүдтэй, хүүтэ[...] боло. Гэнтэ шиннигэ[...] рэгтэ абташоо һаа, [...] хүгшэн хоёр ядалдахал [...] хабди.

Үгөөри хүбүүн уда[...] айл болобо. Түбхинэбэ.

Залуу айлай хүбүү[...] гурба наһатай болоод [...]тар, хаантан тэрэһээ за[...] ерэбэ: Үгөөри хүбүүн с[...]гэй албанда үглөөд[...] мордохо зэргэтэй.

Үгөөри хүбүүн хүгшэ[...] эхэ, эсэгындээ оробо. [...] гэнь баруун банза д[...] һууһанаа:

—Зай, хүбүүн, үнөөх[...]лэдэгнайл болобол даа. Х[...]шан гэхэбши! Хаанай зар[...] шанга. Теэд ошохынгоо [...]да тээ нютагайнгаа сэ[...] үбгэндэ ошожо ерэ. Тэрэ [...] юун гэжэ хэлэгшэ ааб?—[...]жэ үгэлбэ.

Үгөөри хүбүүн нютага[...]нгаа сэсэн үбгэндэ ошо[...] ха. Тиигээд тэрэ сэсэн үбг[...]дэ Үгөөри игэжэ хэлэбэ:

—Би олон жэлээр сэ[...]гэй албанда ошохомни. Х[...]шан гэжэ ябаа һаам, һ[...] байхаб?

Сэсэн үбгэн бодолгото [...]лон һуугаад, игэжэ хари[...]саба:

—Гурбан тулам алта [...]рыш даа. Би тиихэд[...] гурбан захяа хэлэхэб.

Хүбүүншье гэртээ буса[...] гурбан тулам алта асарба. Сэсэн үбгэн гурбан за[...]гаа хэлэбэ даа:

—Нэгэдэхи захяа: дүт[...] харгы шэлэһэн хүн дүр[...] хонохо, холын лэ харгын [...]лээрэй. Хоёрдохи захяа: а[...]да оробол, бусалһанһаа а[...] хүрэжэ, буурал үгэ дуул[...]жа ябаарай. Гурбадахи з[...]хяа: албаяа дүүргээд, [...] тээ бусахадаа, сухалаа хүр[...] бэл, һэлмээ бү һугалаара[...].

Имэ гурбан захяа дуул[...]һан Үгөөри хүбүүн сэрэ[...] албанда мордобо ха.

Нэгэтэ олон нүхэдөөр[...] олон сэрэгшэдтэй суг [...]та Үгөөри хүбүүн хол[...] аянда мордобо ха.

Харгыдань нэгэ айла[...] байба. Тэдэнэйдэ ороход[...] нэгэ үбгэн бухын тар[...] тогоон соо хээд, бусал[...] һууба. Үгөөри хүбүүтэй с[...] ороһон нүхэдынь ябая [...] яаруулба. Үгөөри хүб[...] нютагайнгаа сэсэн үб[...] захяае һанаад, бусалһа[...] ама хүрэхэеэ хүлеэн [...]ха. Бэшэниинь ябашаба [...].

Хүбүүн гурбан үдэр [...]леэбэ. Одоошье бухын та[...] боложо, Үгөөри тэрээн[...] ама хүрөөд, буурал үбг[...] үгэ дуулаад гараба. Нүх[...] хүсэжэ ерэхэдэнь, тэд[...] дайсадта бултадаа а[...] шоод хэбтэбэ. Саашаа [...]хадань, хоёр харгы ба[...] Нэгэниинь дүтын, нүгөө[...] холын. Нютагайнгаа үб[...] захяа үгэ һанаад, холын [...]гыгаар ошобо ха. Нэгэ [...]зарта хүрэжэ ерэхэдэнь, [...] нүүд гайхалсаба:

— Хайшан гээд а[...] ерэбэт?

Хүбүүн зорюута хэлэбэ:

—Дүтын харгыгаар [...]

— Тэндэтнай нэгэ [...] баабгай бии болошоод [...] нүүдые барина.

... Он жэлнүүдшье [...]бэ. Гэрһээ гараһаар Үгө[...] хүбүүн арбан табан жэл [...]лобо. Албаяа дүүргээд, [...]тагаа бусаад, харанхы, [...] гэртээ оробо.

Харахадань, һамгана[...] хажууда нэгэ залуу хүбү[...] унтажа хэбтэбэ. Үгөөри [...] халдажа ерээд, һэлмээ [...] татаха гэжэ байтараа, нют[...]гай сэсэн үбгэнэй гурба[...] захяае һанажархиба. Н[...] бага уушхаржа, һамгая [...]рюулбэ. Тэрэнь ухаа м[...] алдан, галаа түлибэ, м[...] шанаба. Һүүлдэнь иг[...] хэлэбэ:

—Эхэ эсэгэ хоёршни [...] бараһаар таба, зургаан [...] боложо байна. Ошохо[...] гурбатай байһан хүбүүн[...] имэ томо болоо.

Үгөөри толгойгоо тэбэр[...] нютагай сэсэн үбгэнэй гур[...]бан захяае һанан һанан һ[...]ба.

С. ДЫРХЕЕВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1973 оной сентябриин 1. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-01586. Заказ № 004[…]